Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 4 август, 1977 шу. ● № 93 (5760). ● Мах 2 кеп.

Октябра 60 шу дизара накъаволхаш

ЯЛАТ — ДАЬХЕННА

РЕСПУБЛИКА КЪАХЬЕГАМХОША ДАЬХЕННА ДIАДЕННАД 90.914 ТОНН ЯЛАТ. ИЗ ДА КА БОЛА ЯЛАТ ДОХКА ОТТАЯЬЧА ПЛАНАЛ 2984 ТОНН ДУКХАГIА. ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ЯЛАТ ДОХКИЛГА ДIАХО ХЬОШ ДА.

Паччахьалкхенна хьалхара декхар толаме кхоачашдара йоаржаьчa яхье къаьстта белгалбаьннаб наурски надтеречнин боахамий къахьегамхой: ка бола ялат дIадаларца кхоачашъяьй цар ерригa план. Надтеречни района къахьегамхоша 27 июле рапорт делар, ерригача заданех 11450 тонн йолча 11760 тонн кIа шоаш дIадаларах. ХIанз цар чота тIа да 12898 тонн паччахьалкхенна дIадена ялат. Царца яхь лелаеча наурцаша планал совгIа дIачуденнад 694 тонн ялат.

Ка болча культурай-ялат паччахьалкхенга дохкара план цкъай-ахаззен совгIа кхоачашъяьй яхь леляеш болча лоалаха ядача Ачхой-Мартановски Урус-Мартановски районий ахархоша.

Гудермесски ахархоша республике эгтара хьалхагIа, 12 июле, рапорт делар ка бола ялат дохкара план кхоачашъярах. ДIахо а заготовкаш еш, цар 37 процент тIехкхоачашъяьй план. Толаме кхоачашъяьй цар ялат чуйицача лаьтташ тIа культураш дIаерa задани а.

Республика дукхагIа ялат дIалуш дола боахамаш сунженски грозненски дараш да. Шоашта юкъе яхь а йоаржаь, цар къахьегама толам баьккхаб: грозненцаша 17 процент тIехкхоачашъяьй ка бола ялат дохкара план, сунженцаша — 13 процент.

БIаьй тоннаш планал тIех ка болча культурай ялат дIаденнад шалински боахамаша.

Республика къахьегамхой дIахо а планал совгIа ка болча культурай ялат дIалуш ба.

СихагIа ялат чудерзаделга, паччахьалкхен амбарашка дукхагIа ялат чу а дохкаш Октябра 60 шу дизара сийна тIайица социалистически декхар толаме кхоачашдар, кхоачам болдаш дIаде хержа фу дIаоттаделга — из да хIанз колхозийн совхозийн къахьегамхой декхар.

ПЛАНАЛ СОВГIА

Тха колхоза лаьтта лелаедераш йоккха котало ыаккхай — толаме чакхдаьккхад ерригача 2030 гектара тIара ялатен илатабобовни культураш чуэцилга. План 24 центнер йолаш хIара гектара тIара 31 центнер хьувкъам чубенаб, цу даьхье кIа — 33,2 центнер.

Хьайгача къих дика беркат чудера В. Козлова отрядацарча механизаторашa. 567 гектарах хIаранe тIара цар чуйийир 35 центнер ялат. Л. Лебеденко мехотрядо хIара гектара тIара кудбир 43 центнер мукх.

Хьувкъам чуэцача дикагIа хьийхамаш даьлар комбайнераша Г. Павленкос, П. Бобровски, Б. Лагадина. Водителашта юкъе белгалбаьлар Б. Баркинхоев, А. Селиванов.

Ялат чуэцарца цхьана хьатIауш дацар ялат цIендара, из дIадалара балхаш. Колхозо ханал хьалха кхоачашдаьд паччахьалкхенга ялат дохкара тIайица хинна социалистически декхараш. План 950 тонни декхар 1300 тонни йолаш дIаденнад 1500 тонн ка бола ялат.

Ю. ЗИБОРОВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза председатель.

ЯЛАТ ЧУЭЦАЧА

Республика статистически управлене оттаяьй ка бола ялат чуэцарах йола эргIан сводка.

1977 шера 1 августага республике 172,3 эзар гектара тIара ялат хьекхад, из да дIадийначох 90 процент; аьрдад 165,5 эзар гектар, е хьекхачох 96 процент (дерриг дIадийначох 87 процент).

Ялат чуйица даьннад Гудермесски Шелковскойи районий боахамаш. Иаьстебовла боахк Ачхой-Мартановски, Грозненски, Наурски, Ножай-Юртовски, Урус-Мартановски районашка.

ТIехьадисад ялат чуэцилга Малгобекски, Надтеречни, Назрановски, Сунженски, Шалински районий боахамашка. Ерригача республике гIолла кхы а чуэца дезаш 20 эзар гектар совгIа ялат да.

Хьалха а санна хIара гектара тIара лекхагIа хьувкъам чуэц Сунженски района боахамаша — 26,8 центнер; Ачхой-Мартановски, Гудермесски, Урус-Мартановски районий боахамашка — 24 центнер.

Республике гIолла лаьрхIача хIара гектара тIара доалар хул 21,1 центнер ялат.

Юрташкара механизатораш ялат чудерзадарца цхьана тIадоагIача шера лаьрхIа лаьтта кийчдеш ба, массанахьа а ззябь оаяаш гурахьа дIаюча культураш оахам кийдеш латт. Иштта кийчдаь даьннад 33 эзар гектар лаьтта е планах доагIачох 16 процент.

25 процент а совгIа а лаьтта кийчдаьд гурахьа юча культурашта Гудермесски района боахамаша.

Назрановски района «Экажевский» совхозе 1654 гектар ка бола ялат да чуэца дезаш. ТIехьбахха болабаьб укхазе па болх, цудухьа хIара сахьатах пайда эца гIерт механизаторaш.

СУРТА ТIА: боахама керттера инженер а. Аушев Къамбулата совхозе командировках вена Калиновскерча 2-ча СПТУ комбайнер Нециев Сулейман мехотряда ялат чуэца декхар оттадеш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДикагIа йола бурувдетта бригадаш

Укх юбилейни шера шоай хьинар кхо ца деш къахьегаш ба Старогрозненски бурув тохара балхий управленера бурувдеттараш. ВорхI бетта план ханал хьалха кхоачаш а еш, планал совгIа цар техад 503 метр бурув.

Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай буровой начальник, коммунист Гребнев Александр Сергеевич керте латтача буровой коллективо. Ер шу доладелча денз 1616 метр бурув а тоха задане совгIа цо техад 226 метр бурув. ПроектагIа «Минеральная-14» яха скважина йоаккхача тоха дезаш дола бурув 5600 метр долча, хIанзалехьа буровой коллективерча бурувдеттараша из кIоргдаьйтад 4716 метр. Октябра 60 шу дузача дезача цIейга кхачалехьа 5 эзар метр бурув тоха лерхI цар скважина йоаккхача.

Бурув тохара сулал дакъярах, химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, бурув тохара остехи кхыча оатхалехи биэза пайда эцарах скважина аккха йолайича дена паччахьалкхенна буровой коллективо кходаьд 255 эзар сом.

Социалистически яхье шолагIа моттиг а хьожаеш «Старогрозненски бурув тохара балхий управлене дикагIйола бурувдетта бригада» яха сийлен цIи еннай коммунист Ковалев Кирилл Михайлович керте латтача бурувдеттача бригадана. ВорхI бетта планал совгIа цо техад 307 метр бурув.

Иштта дика къа а хьегаш укх юбилейни шера шоаш тIайийна декхараш тIехкхоачашдеш я Шуликин Иван Макарович, Зиялутдинов ТIахIир, кхыбараш керте латта бурувдетта бригадаш. Цар а ворхI бетта задане совгIа бIаьш метраш бурув техад. Бурувдеттараша шоай къахьегама толамаш хетаду Октябра 60 шу дузача цIейна.

А. ТИЩЕНКО.

ЛАЬТТАН КIАЛАРА ГАНЗАШ

Iилмахошен специалисташен даьча лоархIамена гучадаьккхад Къилбаседа Кавказе, къаьстта Нохч-ГIалгIай мехка миччахьа пайда эца йиш йола, лакха температура йола хий доалла моттигаш дукха халар.

Лаьттан кIаларча йIовхалах пайда эцара Къилбаседа Кавказа управленена тIадиллад термальни хих республика боахамаша пайда эцаргболаш йола гIулакхаш дика тахкара йола мероприятеш чакхйоахилга.

Шийга даьча хаттарашта жоп а душ управлене начальника, геолого-минералогически Iилмай кандидата Авиксеьянц Аркадий Акоповича аьлар.

— Нагахьа санна болх дIаболабаьча 1974 шера лаьттан кIалара хьалъэва термальни хий 1,8 миллион кубометр мара хинна дене, укх юбилейни шера из дIакхоачаде деза 5 миллион кубометрага. ХIара шу массаза доал дукхагIа кудаш я скважинаш. ХIанз 30 скважина я теплицашка баьцадаарaш хедеча, хьайбай комплексаш, производственни объекташ, нах чубахя цIенош дIоахдеча дIайха хий лоттадеш.

Эггара дукхагIа из хий дIаоаар я «Тепличный», «Грозненски шурий» совхозаш, «Бурунный» яха комсий совхоз, кхыяраш.

Цуа совгIа лаьттан кIаларча дIайхача хиво дIоахду Грознера а, Гудермесски района Новогрозненски поселкера а цхьадола цIенош.

ХIанз управлене специалисташ болхлой кийчлуш ба «Червленский» колхозерча центральни усадьбе дIайла хий ухийтаргдола магистраль хьехаллара. Иштта балхаш деш да хьалха дIакъайла мехкаьтта скважинаш дIайха хий хьалъоэоргдолаш эргайоахаш.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара яхье ыннача управлене болхлой коллективо хана ши кIира хьалха кхоачашъяьй ворхI бетта план. Из толам боаккхача хьинарс дакъа даьцад капитальни ремонта газоэлектросваршика Наурбиев Мальмаза, термальни хий доаккхача оператора коммуниста Томилин Андрея, оборудовани ремонт еча слесара Степанов Юре, ремонтникай бригада мастера Коробский Виктора, кхыча.

Я. БУБНЕНКО.

ДУКХАГIА IАЛАШДЕ ДОАКЪАР

Кхо кIира дIадаьннад республике кхайкадаьча доакъар Iалашдара месячникаx. Цу лана чухь колхозашкен совхозашкен Iалашъяьй 37,7 эзар тонн йол, задани 70 эзар тонн йолаш; 6,3 эзар тонн баьца витаминий хьоар, задани, 16,8 эзар тонн йолаш.

Месячника деношка толаме къахьег Гудермесски района доакъарийн Iалашдераша. Царна оттаяь задани бетта 2,5 эзар тонн йол яр, цар из кхаь кIира кхоачашъяьй.

Малгобекски района боахамашта оттаяь задани 3,5 эзар тонн йол яр; чакхдаьккхача кхаь кIира кар Iалашъяьй 3,3 эзар тонн йол. Сунженцаша Iалашъяьй 3,6 эзар тонн йол задани 4 эзар тонн йолаш.

Цхьабакъда, ахенел а кIезигагIа кхоачашъяьй дIадахача кхаь кIира шоашта оттаяь йола задани Веденски, Назрановски, Ножай-Юртовски, Советски, Шалински районий боахамашка.

Баьца витаминий хьоар доаккхилга дика лел Шелковской, Сунженски, Ачхой Мартановски районий боахамашка, месячника заданеш кхоачашъяра гарга ба уж. Цхьабакъда, Малгобекски, Советски, Урус-Мартановски, Шалински районашка баьца витаминии хьоар доаккхара задани ахенел а кIезигагIа кхоачашъяьй.

Ерригача республике 1 августе хьатIакхоачаш йол Iалашъяра план 62 процент, ча — 34 процент, баьца витаминии хьоар 76 процент кхоачашъяьй. Соакха укх ханаца мийсйича кIеантагIа Iалашъяьй болаш.

Из тIеьабеса болх тоабен хьайбашта доакъар Iалашдара оттаяь планаш кхоачашъен мел эша торонаш я юртбоахама къахьегамхой. Царех биэза пайда эцилга юрта боахама хIара къахьегамхочун сийлен декхар да.

БОЛХ ДИКА ЛЕЛ

Доакъараш Iалашдара кхайкадаь месячник толаме чакхдоаккхаш ба Гудермесски района «Дружба» совхоза кхаш лаладераш. Укх лоацача юкъа 450 тонн йол, 60 тонн баьца витаминии хьоаре, 800 тонн силос Iалашъяьй цар.

Балха дика ке а йоалаш сменин нормаш 200 — 250 процент кхоачашъеш хьабоагIа социалистически яхье хьалхалатта трактористаш Мусханов Бувари, Умхаев Мовла, Махмадов Абуяхит. Иштта цIи яьккхача ийса хургда сменах 4—4,5 тонн баьца витаминии хьоар доаккхача машиниста Дагаев Чермена а. Норма — 3 тонн я.

Укх лосача деношка, 10 август тIакхоачеш, план тIехкхоачашъеш кхы а 1700 тонн силос, 300 тонн йол, 90 тонн хьоари даккха лерхI механизатораша.

М. ЦУРОВ.

ЦКЪАРА БАЬЦАШ ХЬЕКХАЙ

Цхьан шерах ах-шерах кхоачам хилал доакъараш Iалашдара кхайкадаьча месячника юкъебахаб Шалински района Ленина цIерагIча колхоза кхаш лаладераш. Цкъара хьекхочул тIехьагIа хIара гектара тIара 19,3 центнер люцерна ийний. 250 гектара тIара ерригa чуйицар 387 тонн буц я, план 620 тонн йолаш. ХIанз шозлагIа хьекха йоляьй из.

Доакъараш Iалашдеча доккха дакъа лоацаш ба механизатораш Б. Чимаев. И. Алхазуров, А. Чучаев. М. Мадаев. Ш. Хутусов Деи норма 120 — 130 процент кхоачашъю царех хIаране.

З. ХИЗРИЕВ,
тха штате воаца корр.

ШОАЙ ДЕША ДАЙ БА

Шоаш укх юбилейни шера тIайийна социалистически декхараш хинна хьалха кхоачашдара хьинари кизи ца кхобеш къахьегаш ба Грозненски маькха комбината болхлой. Иштта болх беш цар ханал ворхI ди хьалха кхоачашйир продукци маькхала яккхара ворхI бетта задани. ПланагIа лаьрхIачул совгIа маькхала яьккхар цар 156 эзар сома маькха маькха-булочни изделеш. ХIаьта оалахь продукци арахецара паччахьалкхен план кхы а хьалха кхоачаш я яь, заданел совгIа комбината коллективо арахийцар 170 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Къаьстта дика тоаденнад цун технико-экономически хьокхамаш укх юбилейни шера. Къахьегама оасарле лакхъяра ворхI бетта задани 103,6 процент кхоачаш а еш, цун чотах кийчъяьй цо планал совгIа ара мел хийца продукци. Зехьа бедал ца йоалра, доагора кхомбара тIехьа къовсам доаттабарах укх шер комбината болхлоша кхояьй 14 тонн бедал, 10 тонн доаIпр, кхыйола материалаш. Арахецача продукцега дIабодда мах лоабарах кходаьд эзарш сомаш. Уж къахьегама толамаш цар хетаду Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача дезача цIейна.

Комбината цехашта юкъе укх шера яьржача социалистически яхье хаддаза хьалха латташ я Овчарук Валентина Тимофеевна керте латтача булочни цеха колектив.

А. ТАРАКАНОВ.
Грозненски маькха комбината плановой отдела начальник.

Л. И. БРЕЖНЕВИ Э. ГЕРЕКИ ДОТТАГIАЛ ТIЕХЬ ВIАШАГIКХЕТАР

2 августа Крыме вIашагIкхийтар КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев, КПСС ЦК вехарца ший отпуск Советски Союзе дIахьош вола, ПОРП ЦК Хьалхара секретарь Э. Герек.

Новкъосташа Л. И. Брежневеи Э. Герекеи хьакхайкадир шин мехка юкъера экономически, политически а культурни а бувзамаш шердалара а цар экономически эффективность лакхъялара а шоаш раьза хилар. Белгалдир вежарашка долча халкъий хьаштий дукъа советско - польски вIаши цхьана леладеча гIулакхий торонех ма-мотта дукхагIа пайда эцара партийни паччахьалкхени органаша тIегIертта болх банза баргбовцилга. Из деш къаьстта терко е доагIаш да халкъбоахама планашта координаци еши СЭВ членаш долча мехкий вIаши цхьана леладеча гIулакхий йIаьххача хинна йола лаьрхIа программаш оттаеши производствана специализаци кооперировани яра керттерча лостамий йIаьххача хинна йола перспектива къоастаелга.

ВIаши хоамаш дир КПСС XXV съездон ПОРП VII съездон оттадаь декхараш кхоачашделга мишта лел дуцаш. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце интернациональни лоархIам белгалбеш Э. Герека аьлар, Октябра 60 шу дизар дезделга — из Советски Союза карагIдаьнарашка хьожилга хинна Iаш. из халкъа Польшана карагIдаьнарашка а хьожилга да, ерригача социалистически содружества вахаре йоккха событи я.

Дунен халкъашта юкъера дешаш къовстадеш керттера теркам тIабахийтар гера Iодиллара, эггара хьалха ядерни бар а болаш, тIом хилара кхерам кIезигбара проблемана. Цунна дийза Л. И. Брежневеи Э. Герекеи белгалдир, ядерни гера дIадоаржа ца дайтара паччахьалкхенаша барта а яха дIахо гIулакхаш дела къаьстта лоархIам болаш долга.

Новкъосташа Л. И. Брежневеи Э. Герекеи белгалдир, Европе кхерамзлени вIаши цхьана гIулакхаш леладарей Совещане ши шу хьалха кулгаш иэдаь ТIеххьара акт континенте вIаши цхьана гIулакхаш леладаро, конфронтацехи тIема кхерамехи мукъа йола хьал хьакхоллара дакъа лоацаш хиннача ерригача паччахьалкхенаша де дезача гIулакхий керттерей дIахо йодача хана тIаерзаьн платформа хилар. Советски Союзи Польшеи дIахо йодача хана а цу накъа тIа яха чIоагIа лош я, къаьстта аьлча, Белградски вIашагIкхетар, корта болаш, конструктивно дIадахьара гIо ле.

Вежарашха йолча партей кулгалхоша иштта йийцар дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн боламa цхьайола проблемаш.

Дийцача дерригача дешаех цхьатарра уйла йолаш чакхдаьнна Л. И. Брежневеи Э. Герекеи къамаьл цIенча дег тIара доттагIлен хьалeхь хилар.

ТАСС заявлени

Дунен общественность теркам тIаувъ, эггара хьалха ядерни хар а долаш, тайп-тайпарча хьасапера керда гера хьаларен шердарен накъа тIа а яьнна, США гера Iоадеш хилара тешал деча бакъдараша. Цу «кердадараштa» юкъе я нейтронни ядерни зарядаш оалаш ераш а.

Гера Iоаделга чIоагIдара ший гIулекх белказдакха гIерташ, ВIашагIкхийттача Штаташкара а дерригача дунен тIара а духьален общественни уйлаш дIаихара. Вашингтон хIаман шек йоаккхаш деррига хIема хIалахдеш йола керда средство, нах бовбара маре материальни хIамашта зе деш ца яхаш, из толашагIа хиларах нах тешабе гIерт. Практикe яшта гуш я вашингтонски политика «гуманизми» «морали».

Из гича далаи, нейтронни зарядаш «цIена», дукха зеча доаца гера да яхаш реклама ераштa, боккъалдар аьлча, мугIареча а ядерни а гераашта юкъера принципиальни башхалонаш дIаяка, ядерни гера топал кхерамегIа даш, цудухьа из атта а дукха чоалхане ца хеташ а юкъе доаладе йиш хилара уйла наха чуйоссае лоалга.

Цу лерхIараштo тIаерзаяь а нейтронни зарядаш, эггара хьалха тактически гера санна, тIом болча моттиге пайда эца мегаргболаш я яхар хьалхатетта аргументаш. ЧIоалхане ял цар расчет — из юкъедоаладаро вIалла кхоачадергдаш шеррача ядерни конфликтага кхачар.

Цу тайпара доводаш карц йолгеи кIераме хилари гуш да. Царна тIехьашкa латт дуне ядерни катастрофага кхоачадар гаргадара практически гIулакхаш баьдел уж цхьая ларда тIа дахеи гIертилга.

Иштта хIама тIатоха ца дезаш хоаш да. ВIашагIкхийттача Штатай уж санна дола гIулакхаш машаргахьа оаш, гера дIадакисхара тIехьара, ядерни гера деррига дIадоккха дела яхаш ю заявленешца тарлуш ца хилар. Иштта уж вIалла тарлац ядерни гера дIа ца доаржадара тIехьара режим чIоагIъяра ВIашагIкхийттача Штаташа дIахьедаьчунна а. Цудухьа хетадеш да, США хIаман хьисап дола даителаш хIана чакхйоахача гера кIезигдара переговорий хьакхехьарча цу тайпарча курса негативни хургдолий лаьрхIе уйла еш хилар.

Натовски тIема гIозараш къайлахьах шоаш шоай довлахьа нейтронни гера хилийтара духьала ца хилар. Цунца цхьана хоаш да, Малхбузен Европа территоре тIа американски нейтронни зарядаш хилийтара лелаю планаш европейски континенте машари кхерамзлен чIоагIъяра декхара. Европе кхерамале Iалашъярен вIаши цхьана гIулакхаш леладарей хьакхехьарча Совещане ТIеххьарча акта тIа белгалдаьккхача лакхача лерхIараштa духьала хилар.

Советски Союзе теша болаш бар гера Iоадара керда раунд дIайолеш США кулгалхоша шоаш мел боккха белхтоххам тIаэц кхетадергхиларах, хIета Вашингтоне кхетами политически реализми котьяргхиларах.

ЛОХ МА ДЕ ШУРА ЙОАККХИЛГА

Дукхача урус - мартановски фермашка дени буса йоаккха шура соахкарчул кIезигагIа я. Бахьан а лаьрхIа хьаэца йиш йий доакъарийцарча халонашта из дIатIадилла гIертилга? Яц, вIалла а. Хьалаш хIанз шу хьалха хиннарел дикагIа а да, хIаьта шура лоча Iулашта молаегIча боахаме а йоа гIаш йола доакъарий рационаш лоаттае йиш а я.

Хьайбаш леладерий кара йолча йоаккхийча торонашта тешал ду хьалхалаттарашта карагIдаьнараша. Масала, наурцаша хIара Iаттагара дийнахь килограмм шура дукхагIа йоаккх соахка аьхки яьккхачул. Кхыча дукхача районашка а соахкарчул дукхагIа а дени буса йоаккха шура, цу дакъе цар лоаяхошка — грозненцашкен шалинцашкен а.

Уйла е бахьанаш да урус-мартановски хьайбашлеладерий.

Доахана продуктивность лохъялар цIаьхха Iаьткъад шура паччахьалкхенга йоакхара. Районера хьожжамаш денгара дента лохлуш хьадаьхкад. Масала, 21 июле шура дIайийсча пункташка 18,8 тонн дIаснача, 30 июле 1,7 тонн шура кIезигагIа ениай.

1976 шераца кийсдача шура йоаккхилга лохдаь Урус-Мартановски район, дIадахача чхе дийнахь тIеххьарча моттиге ийисъелар.

Хьалхара моттиг наурцашка я. ШоллагIа моттиг леьцай июль болабеннача хана эггара тIехьарчарел хьалха лаьттача грозненцаша. Дийнахьа йоаккха шура Грозненски районе 7,7 килограммагара 8,1 килограммага кхоачаш айенай бетта бIоаххал.

Грозненцел дикка тIехьабисаб царна яхь леляеш бола Сунженски района хьайбаш леладераш. ДIадаьннача итт дийнахь 21 июле, 52,9 тонн шура дIаснача сунженцаша бутт боаш, 30 июле, 47,7 тонн мара еннац.

600 грамм лохъеннай хIара Iаттагара дийнахь йоаккха шура ачхой - мартановски фермашка. Шу хьалха хинначул кIезигагIа шура йоаккх хIанз МагIалбика района боахамашка а.

Лакхара декхараш тIайийнaй юбилейни шера шурий фермай болхлоша. Уж кхоачашдара мел эша торонаш царга йолаш я. Хьалхалаттарий опыт массанега а дIаккхачийтар я толама лард.

30 ДЕНЗ 30 ИЮЛЕ КХАЧЧАЛЦА БОЛА ШУРИЙ ФЕРМАЙ БОЛХ

Районаш	ХIара Iаттагара дийнахь йоаккха шура (кг.) 1976 шу	1977 шу: дIадаьнна ихи да	1977 шу: отчетни ихи да	Яьккхай ерригa я (процент таш, 1976 ш. ийисдача)	ДIаеннай ерригa а (процент таш, 1976 ш. ийисдача)	Товарность проц. (дIаеннар хьаьккха-чуца ийсйича)	ДIаеннай 1-ча сортах (проценташ да, ерригa а дIаенначох)
Наурски	7,6	8,3	8,6	114	116	85	26
Грозненски	7,5	8,2	8,1	106	110	83	35
Шелковской	7,2	7,7	7,6	110	113	89	49
Шалински	6,1	7,1	7,0	117	121	88	20,1
Гудермесски	6,1	7,1	7,0	117	117	83	53
Надтеречни	5,8	6,8	6,7	123	120	87	17,3
Сунженски	5,7	6,5	6,4	113	110	81	28
Малгобекски	6,2	6,0	6,0	111	111	92	6
Ачхой-Мартановски	6,0	6,2	5,9	106	103	87	18
Назрановски	5,4	6,1	5,8	109	107	90	30
Урус-Мартановски	6,0	5,9	5,9	99,3	102	67	24
Республике гIолла	6,5	7,2	7,1	110	110	85	32

ХIАРАНЕ ДЕКХАР

Боарам боашаш дезача ялата хамбаь саг вархац. Из кхета а деш, тха мехотрядо а шый лоархIаме дакъа юкъедихьар кIи-маре сихагIа чакхбаккхара. Мехотрядашта юкъе оаха аттара хьалкагIа чудерзадаьд тIачIоагIдаьча 567 гектара тIера ялат. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 35 центнер чуйнай план 25 центнер йолча. Из лакха хьокхам укх юбилейни шера вай хьамсара Даьхе гIадъюташ ба.

Ка бола ялат чуяха доладелча деня балха дика ка йоалаш уьабаьккхар сменни нормаш 140—150 процент кхоачашъеш къахьнига комбайнераш Авдеев Василийи, Тармосяков Иваяи. Царех тара механизатораш дукха ба боазаме.

Толаме чакхбаьккхаб кIимаре. ХIанз аргIа коартолашъа я. Агротехникаца доагIача тайпара доал дарах дика хьайкъай из культура тха участке: оаха беча лоархIамах хIара гектара тIера 350 центнер коартолаш чуяцаргья планах 130 центнер йоагIача. Цу тайпара кьуккъам хIанзалца республике а ханнабац.

Доакъераш Iалашдара кхийкадаьча месячника юкъе дакъа а доаццаш, тахан-кхоана эзар гектара тIера силоса лаьрхIа хьажкIаш чуяца болалургба механизатораш. ХIара гектара тIера 200 центнерал кIезигагIа йоацаш моша хьажкIаш чуяцаргья.

Новкъоста Л. И. Брежнева кпатовцашка дахьийта письмо дийшачул тIехьагIа оаха чIоагIо йир, кхашкара балхаш толамегIа дIагIоргдолаш, цар оныт юкъейоалае. Цу хьакъехьа, тхоай хьалашка хьежжа, бехктокхамеча участкашка хьаяьй технически бытовойн звенош. Из доацаш, итахьа санна агрегат екача, эшача кийча хургйолаш дIаоттаяьй шиъ комбайн. Иштта Iалашъяьй тайп-тайпара машиний оатхалаш. Из дерригa дар бахьан долаш болх комплексагIа дIагIоргба. ТIаккха торо хургъя хIара минута кхом беш, лоацца хина ялатвн чуяца.

Советски халкъа йоакхо еш йола керда Конституце проект хIара деша теркам тIа а бохийташ йийшар оаха массане. Цуп 9-ча статья тIа йоах: «СССР экономически система лара я производства средстваштa оттаяь социалистически доалахье. Социалистически доалахьено чулоац: пачхьалкхея (дерригача халкъа) доалахье, колхозийи кхыча кооперативни организацей (колхозно - кооперативни) доалахье; профсоюзни, кхыча общественни организацей доалахье.

Пачхьалкхено социалистически доалахье лора а ю, из ебара эша хьалаш вIаштIехьа а доах.

Цхьане а бохьо яц ше вIаьхий хилар дукха социалистически доалахьенах пайда эца».

Цу статья тIа: «Шийна тIехьа тIачIоагIъяь техника лораши хьурмат деш лелаир хIарвне декхар да. ХIаьта из тIулахк тесса, бе доацаш лелаидча нахага цIенхаштта дIанайта леза уж бехктокхаме болга», аьнна дешаш тIатехача бакъахьа хет сона.

В. КОЗЛОВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизированни отряда начальник.

Юкъара я СССР Конституце проект

ВАЙ ВАХАРА КЕРТТЕРА ЗАКОН

ТХОНА ИЗ ДИЧА БАКЪАХЬА ХЕТ

Укх тIеххьарча 40 шера йоккхий политически, социально-экономически эргалонаш хийнай вай мехка. Цу шерашка хинна хувцамаш къаьста хьатойт СССР кердача Конституце проекто, гуш я вай социалистически Даьхе дегIаахара перспективаш.

ЧIоагIа дего къоабалъяь тIанйиар аз, доамея кхалсега, керттерча закона проекта 35 статья. Цу тIа белгалдаьккхад СССР маIача наха нийсса кхалнаьха бокъонаш хилар. Цо бокъонаш лу кхалнаха деша, кьахьега, общественно - политически а культурни а балхаш тIа кхалнах хьежабе, иштта кхалнаьха къахьегами уназдIенойн лораеш хилар, материальни а моральни а даькъе эпаш дола новкъостал ду доаношта, бераштa, берех болча е зIамига бераш долча доаношта ахча а луш отпускаш теъ, иштта кхыдараш. СССР кердача Конституце проекта кхалнаха лун ераш Iалашмате йоккхий бокъонаш я.

СССР кердача Конституце проекта тIа хилар доаш дар ала безам ба са. **Сона хетаргахьа дукха бераш долча ноаношта лоацдича бакъахьа дар балха да. Кхоъ е кхо дукхагIа бераш долча ноаной шоай берий дукхагIа йоакхо е, царна дикагIа кхетам бала торо хургьяр тIаккха.**

У. ДЖАБИРОВА,
ДОК-а ОТК контролер.

* * *

Укх шера хиннача хоржамашка къахьегамхой Алхан-Калински юртсовета депутатала хержар ДОК-а болхлоша Пачхаьлкхея органашка а хоржаш сона, доамая кхалсега, бенлар боккха тешам ба.

Цу тешамо цIенка къахьокх вай хьамсарча парте кагирхой Iалашмате чIоагIа йовхо еш хилар. Иштта болча тешамо доккхий декхараш тIадожалу сона. Хьалхарча организационни сесси къахьегамхой Алхан-Калински юртсовета депутатий образоване культурни дьакъерча массазарча комиссе члена хержар со.

Комиссена хьалхашкa латтараш бехктокхаме декхараш да. СССР кердача Конституце проекта тIа оттадаьа вай мехка образоване система дIахо а дегIайоалаега.

Юртсоветера образованенен культурнен йола комиссе хьажа езаш я кердача Конституце № 45 йолча статья тIера положенеш кхоачашъе.

Кердача Конституце № 104 йолча статья тIа дикка дукхагIа торонаш еннай депутаташта шоай бокъонаш декхараш кхоачашде.

Операторалла аз болх бечa Ермоловски ДОК-е комсомола комитета секретарь йолаш я со. 250 зIамиг саги йолa я укхаза къахьегаш. ДIадахача 1976—77 дешара шера техникумашка, институташка деша вахар царех 70 саг. дукхабараш предприяте тоаха хьожабь баха а болаш.

Тха юрта я шиъ юкъерея шиъ бархI шерарея йола йиъ школа, иштта болхлой кагирхой школа а я.

Алхан-Кала юртарча наьха даггара а йолаш тешаме ала йиш йолаш я. СССР кердача Конституце проекто дIалахача 40 шера вай халкъо хьабена турпала никъ тхъ а хьоххаш кхоанен йоккхий перспективаш белгалйоах, аьнна.

Аз предложени лу СССР кердача Конституце 105 статья тIа «Советерча ший балхах отчет е декхарийла ва депутат харжархоштa цьалашка» яхача депутатски стаж чакхъаьлча харжархой наказаш кхоачашдара отчет лойла, аьнна тIатоха.

М. ИСАЕВА,
Ермоловски ДОК-а ВЛКСМ комитета секретарь.

ОАХА ХЬАЛЛОАЦ

Кердача Конституце проект дерригача халкъо юкъаш латтачея Октябра 60 шу дизара накъадахе кийчо еш укх денюшка Iалама берригача доттагIаша. ВООП членаша къаьстта раьза хиннa белгалдоьх кердача Конституце тIа Iалам лорадара хетаь статьяш хилар. 18 статья тIа аьнна: «ХIанзарчеи хьатIаккхучени новхалий гIулакха дикаа дергдоаца гIулакхаш ду лаьттен цун ченаш, тIайоалин сидоалоя хIамаш лорадера а Iилман ларда тIа, рационально царех пайда ицара а, фок хьайн цIена лоаттадара, Iалама рузкъа дебадеага Iалашдараш сега топахьара Iалам тоацаран».

Алхха яттагIча пятилетке пленагIа Iалам лорадарга дIадехийта оттадаьд 11 миллиард сом, цунах 7 миллиард сом совгIа чура рузкъа лорадарга, миллиард гаргга — фо лорадарга, миллиард сом совгIа хинея ихкев эроеш ца хьалйтарен соцаргеи.

Iалам лорадара гIулакха юкъе шийгара доагIаш дола дакъе лоаш кхо ордев лелаеча вай Нохч-ГIалгIайчено а.

Массанена а ховш да. Шолжо са довлла хIама чудоацаш дукха шераш даьхалга. Грознерча промышленни предприятеша 1964 шера дешнея бийсаннен Шолжа чу ахийтай шоай кошкара эраухa 2 миллион 100 эзари кубометр цIала. «Грознефтеоргсинтеза» предприятешка гобоалийташ хих пайда эаргбола блокаш хьалъяро йиш хилийтай пайда ейаш доле цIена хий алсамдаккхен кошкара эраухa бIеха хиш кIезигден.

1976 шерадца дешен бийсанней Шолжа чу ухийташ хий да бIеха хиш 20-зза совгIа кIезигденнад. Промышленни предприятешкара эраухa бIехa хиш биологически цIенду станци 1968 шера болх бe йо 1974 шера. Мала мегаргдолаш дола хий деппен бийсанни цIенкара низ 160 эзар кубометр ба станце, хIаьта 1980 шерале из низ 280 эзар кубометрага дIахоачебе лерзI. Уж гIулакхаш чакхдакар баьхьаш доаш совкха чаьхьарий доладеннад Шолжа чу. Шолжах хьедеттелу хиш да — цIи хеза бувнаш болча цIеча чаьхьаро фу тоссаш йоль моттигаш. Цхьабакъде, халахета а, из чаьхьара Каспийски форда чу геттара кIезигбеннаб.

1968 шера «Каспийски форда чура хий лорадера хьакъехьа» къаьстта соцам бир партен правительство. Из соцам кхоачашбара гIулакха юкъе промышленни Грозне доаца дакъе гуш да, цхьабакъда дакан дисараш а дац кIезига. ХIамаш хьасап доацача боахийнe пхьаболча кулгалхоша хий улача каналашта, хьарсамашта юхе гIолле ядохимикатош тувe, хьайбаш леладу комплексаш хьалъю, дукха лоьттанна тIагIоллея кIалгIоллея долха хиш бIехдара яьттуa а боахаш.

Конституце проекта 67 статья тIа дIаяздаь латт: «СССР гражданаш декхарийла да Iалами цуп рузкъей лораде».

Ер ахкан йIайха ха я. Городе баха нах мукъача деношка хьунагIа, хи йисте, Iалам долча ух. Iалам бахьан долаш Iалашмате чIоагIа халахеташ ца эшаш хIама да салоIаш нах баьгIача моттигашка [illegible] шушаш, консервий банкаш, газеташ, полиэтиленовй пленкаш, Iокхийса кхыйола хIамаш хьал - Iо а кхийса яддаш хилар. Цу яа эшача хIамаша йа талхаш, кхоана боагIараштa новкъарле еш дукха ха йоакх, хIаьта консерви банкаша — 13 — 15 шу доакх.

Вай пана - Iалам лорадарах йолча кердача Конституце статьяс берригa гражданаш тIахьех Iалами хьурматлеш хилара.

Къаьстта чIоагIа лораде дезаш да акха хьайбаш. Фу хьалдача хьайбай юха фу долалургдац, шудукха воашта могега сорцагIйолла деза вай хIанз дупеп тIа долаш дола массе тайпара хьайбаш лорадарна совгIа дебадара а. Укх тIеххьарча 350 шера лаьттан тIара фу хьалад 60 совгIча тайпа оакхарийн 100 тайпара хIана дац аьнна долча оалхазарий, хIаьта царех кхоалагIча аьльа — укх тIеххьарча 50 шера. ХIанз 300 тайпа да фу хадача дIакхьаяьа. Цхьабакъда заповедникаш, заказникаш къоастаро, оакхарий цхьадолча тайпашта деш дола чаракьол декхаро. чакхъаьлча биотехнически мероприятеша боккха аьттув баьккхаб оакхарий лорадера гIулакха. Шудукха цхьадола оакхарий дикка дийба а дийба. Масала, нагахьа санна укх тIеххьарча хиннача Дагестански хьаз геттара чIоагIа лорабеш хиннабале, 1976 шера даьз. мукъа беннaчул тIехьагIа чарахьал де йиш йолаш ба.

Укх деношка Нохч-ГIалгIай краеведчески музее выставка оттаяьй вай крае наггахьа мара ца нийслуши дIадоалаш латтеп хьайбай тайпаш гойташ. Выставка йовзаро кхетам шербергба, новкъостал дергда лораде дезаш дола вай крайра хьайбай тайпаш дукха хилара духтIавала.

Н. ЭСТЕРЛЕ,
Нохч - ГIалгIай краеведчески музея Iалама отдела заведующи.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

ДОШ КОРТА БОЛАШ ДУВЦИЛГА IАЛАШДЕ

ХIанз ши бутт гаргга ха яьннай СССР кердача Конституце проекти КПСС ЦК Генеральни секретара, Конституцени комиссе Председателя Л. И. Брежнева КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме яь доклади кепатеха арахьаьккхача дийнахьа денз. Уж документаш советски наьхен дукея ерригача общественностен теркама юкъамоттиге латт. Митингашкея собранешкея, шоайоашкея тIа, радио чул телевиденех хIаранена торо еннай цу документех шийна хетар ала, предложенеш е, замечанеш е. Кхыметтел пунна а къаьгта къагудайоал вай общественни строй демократизм.

СССР Конституце - проект, Л. И. Брежнева доклад юкъара бола шерра беш ба вай республике а. Уж документаш дийшад партийни активи собранешка, Советий сессешка, къахьегача коллективашка, нах бахача моттигашка.

КПСС ЦК майски Пленуме доклад еш Л. И. Брежнева белгалдаьккхар СССР кердача Конституце проект юкъарга вIаштIехьдаккхара гIулакха къахьегамхой депутатий Советаш боккхача лоартIаме хилар.

Из болх Назрановска района Советаша мишта вIаштIехьбаьккхаб дувцаш къамаьл хилар укх деношка Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума заседане. Назрановски райисполкома председателя нов. Б. И. Гандалоева ма-дарра дийцар къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий Советаша массе тайпарча формех СССР кердача Конституце проекта чулоацами лоархIами, КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме Л. И. Брежнева аьча доклада выводаши положенеши районерча хIара кхийнача сагага дIаккхачийтар дукха пайда мишта ба. Из беррига бола кийчъяьча мероприятешка хьежа бIарчача комплексни планагIа чакхбоаккхаш ба. Исполкоми членаша, Советий дукхача депутатийи хьинаре дакъе лаьцад къахьегамхоштей бахача нахаи СССР кердача Конституце проект а хIаьта иштта КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме яь доклад а дIайовзийтара митингаш, беседаш, выступленеш еча.

СССР кердача Конституце проект дийцад района къахьегамхой депутатий ерригача Советий эгара хьалхарча сессешка. Керттерча Закона проект юкъаш латт собранешка, цехашка, бригадашка, сменашка, отделенешка, фермашка. ХIаьта иштта нах бахача моттигашка хулача сходашка. 12642 саг тIа а волаш хIанзале а 107 собрани яьй къахьегама коллективашка. Проект юкъаш хиннав 400 гаргга саг. Конституце проект юкъаш яь 80 совгIа выступлени кепатеха араьккхай «Ленина никъ» яхача районни газето.

Кердача Конституце проект дикагIа дIайовзийтар дукха предприятешкен организацешкен лекцеш еш, докладаши беседаши ю, гойтара агитаце средстваех пайда эц. Кердача Конституце проект кепатеха араьккхача дийна районе ерригa а йийшараш 300 совгIа доклади лекци я.

Библиотекашкей клубашкей литература выставкаш оттаяьй, кердача Конституце проект Iомаерашта долча новкъостала стендаш кийчъяьй.

Сессешкей собранешкей, кепайоаллол тIа массане а цхьатарра хьалламаш къоабалъеш я кердача Конституце проект. Иштта дукха хьалла предложенеш яь, тIатохараш даьп Конституце проекта къаьст-къаьстача статьяшта. СССР кердача Конституце проекти КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме Л. И. Брежнева яь доклада юкъаро новкъостал даьд района промышленноста предприятей совхозий къахьегама хьинари творчески инициативен айяра, про- [illegible]

доклада юкъарга вIаштIехьдаккхара дакъе Назрановски района Советашей цар исполкомашей доккхий кхоачамбоацараш шедолийтаеш хилар.

Керттерча Закона проект юкъара чакхъяхи практически мероприятеш кийчъяра юртий Советашта ший хаклахьа новкъостал даьдац райисполкомо. Цхьацайолча коллективашка еш йола собранеш формально, ца лоархIамегIара политически документ кIоаргга ца дувцаш яй. Иштта мара кхетаде йиш йолаш дац юкъача хана проектах лаьца хьалла предложенеши замечанеши геттара кIезига телам хилар.

Уж юкъерах йолча информацие учет лелаяреи из гулъяреи система бокъонца шаръяьйц советий исполкомашка, массаза а хьадлаа сихлен де дезар дац советски боахамен организацей, гIулакхаш дача сферa предприятей, культпросветучреждений балха тIера, кердача Конституце проект юкъачa хана къахьегамхошa хьехаду кхоачамбоацараш дIададахара. Районе кIезига я Конституце проект юкъара хетаь хьалла гойтара агитаци. Цу даькъе ясалп болх бу районa дукхахача культпросветучреждениеша.

Цу белгалдаьхача а кхыча а кхоачамбоацарeша къахьокх райисполкомо, района кхыча Советий исполкомашa белгалъяь мероприятеш чакхйоахилга массаза а шоай тIахьожама кIал лоаттадеш ца хилар, уж чакхйоахилга тIадилхача нахагара доагIар дизза хьа ца дехаш хилар.

Нохч- ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Назрановски райисполкома декхарийла яь СССР кердача Конституце проекти КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме Л. И. Брежнева яь доклади юкъара беш бола болх вIаштIехьбоаккхияла тоадара ххи тIа а гIулакх чакхдаха, цу белгалдаьхча документий чулоацама лоархIами районерча берригача кахага дIаккхачийтаьга Iалашде.

Райисполкома тIадилхад из болх чакхбаккхара юртий Советашта хьалла новкъостал делга.

ТIаийцача соцам тIа белгалдоакх, къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий Советий исполкомашa СССР Конституце проект юкъара идейно - политически боарам лаккхбергбола гIулакх леладе дезалга. Керттерча Закона цхьайола разделаш кIоаргагIа Iомайийтара коллективашка докладаш, беседаш яйта, лекцеш еш яйта еза. Лектораллен докладчикаллен уттае еза советски активашцара квалификаци лаккхъяра кадраш.

Коллективашка а хIаьта иштта нах бахача моттигашка а кердача Конституце проект юкъара къаьстта группаш аIамагIйоккхара опытах шерагIа пайда эца. Агитпунктий болх тоабе, кердача Конституце проект юкъарга вIаштIехьдоаккхача шоай хоржамий округашкара депутаташ дукхагIа юкъеоза беза.

Лакхехьарча Совета Президиумо Советий исполкомашта дIахайтад кердача Конституце проект юкъача юкъагIа еш йола критикен предложенеши бокъонца ма-ярра сихха терлаьлянза ирг ца хилар, района ерригача организацешка къахьегамхой письмошка, жалобашка, заявленешка шоай хаиннахьа кIоаргга хьожилга Iалашдаьза дарг ца хилар, хIаьта иштта цо хьадийхад Конституце проектах лаьца хьахьхьтелача предложенейи замечанейи учет лелаярея уж вIашагIтохаряа даькъе йоагIаш йола порядок оттаелга.

Лакхехьарча Совета Президиумо Назрановски района Советий ерригача исполкомашта тIадилхал кердача Конституце проект юкъара беш бола берригa организаторски болх районе боахамен социально- [illegible]

Кишеневе — ятташ йоккхий заводаши фабрикаши йолча йоккхача промышленни центре — гоннахьара среда цIена хиллийтара проблема толаме къестаеш я.

Городской санитарно-эпидемиологически станце коммунальни гигиена отдела болхлоша массайолча хана фок Iоманахи таххара комплексен балхаш чакхдоах.

СУРТА ТIА: коммунальни гигиена отдела болхлой (аьрдехьара аьттехьа) А. Ф. Чибурчиу, А. Н. Бурлацев, Н. А. Синицова хий таххара аппаратура кийчъеш ба.

В. ЧАЙКОВСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

ТIЕХЬАБУСАРАШ БОАЦАШ БЕ БОЛХ

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТ

Iуйрийна итт сахьат долаш латташ ха я. Грозненски «Электроприбор» завода директора кабинете вIаштагIлкхийттар предприяте партийни, профсоюзни, комсомольски организацей кулгалхой, производственно-диспетчерски, планово - экономически, къахьегамен алапен отделашта, ОТК керте латтараш. Уж ба «ХIара балха денна — дикала Знак», «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача химикийн ростовчанийн инициативах къахьегача болхлоша, инженерно-технически болхлоша даьхача къахьегама толамий итогаш еча комиссе членаш. Къахьегамен алапен отделерча социалистически яхье йолча инженера селхан заводерча цехаша, участкаша даьха къахьегама толамаш, социалистически яхье хьалхалаттташ бараш дIабовзийт комиссе членашта. Уж шоайла дага а баьле 90 балл е кхы тIех баллаш йолча цеха коллективашта социалистически яхье хьалхара моттиг хьожаяь, 70—80 балл йолча цеха коллективана шоллагIа моттиг хьожаю. ХIара дийнахьа завода болхлоша яхье даьхача къахьегама толамий иштта итогаш ю укхаза.

Iуйрийна цхьайтта сахьат даьлчен делкъал тIехьагIа 1 сахьат даьлчен шоайн заводской радио чу гIолла дIакхайкаду предприяте цехий, участкай коллективаша даьха къахьегама толамаш, социалистически яхье белгалбаьнна бола болхлой. ТIехьаюсача цехий, участкай кулгалхой социалистически яхьа итогаш яра йолча комиссе чу а бийхе, цар кулгалду коллективаш тIехьаюсаш хилара бахьанаш тохк, нийслу кхоачамбоацараш дIадохара дола наькъаш тохк, эшаш дола гIо-новкъостал ду, бехктокхаме оаз [illegible] бехктокхаме оа. Иштта къахьегам вIаштIехьбаьккхача завода коллективо доаха толамаш денгара денга дикагIа хул, кIезигагIа чул балха тIа тIехьабусаш бараш.

ХIара дийнахьа социалистически яхьа а баьнна болхлоша даьха къахьегама толамаш дIаяздау цехашкарча социалистически яхьа экранаш тIа, цул тIехьагIа уж дIаяздау хIара болхлочун ше-ший лицевой счета тIа. ХIаьта цехий коллективаша яхье даьха толамаш доваяйт заводской социалистически яхьа экрано. Бетта пхийттазанел дукхагIа хьалхара моттиг лаьккхача цеха коллективана предприяте карара-кера теда ЦIе байракх а луш цуна хьожаеча бIаь сомагара кхо бIаь сомагIа кхачалца йолча премешта тIатох цу премех 30 процент ахча. ХIаьта болхлошта кварталагIа ахканел дукхагIйолча хана социалистически яхье хьалхара моттигаш лаьцараштa «Профессех дикагIвар» яха цIен цIи а луш ахчан преми хьожаю.

« ХIара балха денна — дикала Знак» яхача химикий инициативагIа къахьегаш ба инженерно - технически болхлой а. Цар массане а шоай творчески планаш я. Химикийн ростовчанийн инициативе эйхха шоайла юкъаеннен гаргеи хилар кхетадеча вар шоашта хьалхашка оттадаь декхар да творчески планаш хаянахьа, дика, толампа кхоачаш ца еш шоашта юкъе цхьаккха ца хулийталга. Уж декхараш кIезинея дIазаян кхоачашдеш ялх бутт баьлча «завода дикагIвола инженер» яха цIилен цIи лу. Иштта къахьегачарна юкъе ах шера «ДикагIвола инженер» яха цIи енна 5—10 саг хул, [illegible]

алехьа дукха кхоачамбоацараш нийслора тха коллектива балха тIа Iаткъаш, — йоах профсоюза завкома председатель Бритяков Валерий Александрович. Болх дIаболабалалехьа е болх чакхболача хана цхьаболча болхлоша иттех минут балха ха техьа йовеш моттигаш нийслора, брак ераш, къахьегама дисциплина талхаераш а болаш бар. ХIанз уж санна дола гIулакхаш шоай карагIдаьлча, ерригача цехи, смена, бригада коллектива балха тIа ца Iаткъаш хилар, массанена луш йола преми ца луш социалга дика хетаду хIаране. Цу даькъе шоашта тIалатта бехктокхам боаваш болча болхлоша хьинар кхолаш аракха продукци дукхагIа, дикагIа, деригIа кийлийтара, къахьегамен производственни дисциплина талхаеш моттигаш ца нийсъялийтара. Иштта къахьегам вIаштIехьбаьккхача къахьийгача тха вIаштIехьаьнд заводерча бархI цехах цхьаккха тIехьаюсаш йоацаш болх беш хилийта. ХIанз оаха хьалхашка оттадаь декхараш да цхьаккха бригада, смена, участок, тIехьаюсаш хургйоацаш гIулакх да, цул тIехьагIа цхьаккха болхло тIехьабусаш хургболаш гIулакх ле лаьрхIад оаха. Цу даькъе мел эша торонаши хьалацин долаш да тхо долча.

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача ростовчаний инициативагIа къахьегача 1800 болхлочо, 8 цехо, 19 бригадас, 18 участка, 6 отдело тIагIертта къовсам лоаттабу коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара. Царех 1260 болхлочо, 3 цехо, 10 бригадас, 4 участка, 4 отдело коммунистически къахьегама сийлен цIи яьккхай хIанзалехьа.

Социалистически яхье тайп-тайпара формаш юкъе а кхуалаш Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузача цIейна сийленца накъабахара хьинар кхо ца деш къахьегача завода болхлоша башха-дика къахьегама толамаш доах укх юбилейни шера. Продукци маьхала яккхара ворхI бетта плана 24 июле кхоачаш а я, планагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай 150 эзар гаргга сома маьха продукци. Пачхьалкхея планал совгIа араяьйцай иттаца эзарах сомий маьха товарни продукци.

Къахьегама овсарле лакхъяра задании цхьа процент тIехкхоачаш а еш, цун чотах кийчъяьй заданел совгIа ара мех хийша продукци. Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, арахецача продукцега дIабоаца мах лохбарах, металл, бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоарах дуккьала хьалхарча ах шера заданел совгIа завода коллективо 30 эзар сом пайда баьб.

Предприяте кийчъю продукци дикагIа хилийтара даькъе а дика каьнхай цун. Цо арахецача цхьан электрографически машина кхаь цилиндрана пачхьалкхеи дикала Знак хьожаяьй. Ерригa заводе арахецача продукцех 16 процент гаргга ер пачхьалкхен дикала Знак йолаш я.

Уж дерригa къахьегама толамаш болхлой хьинаро хьакхоалаш да. Уккаве ба хилдаьза социалистически яхье хьалха а латташ хIанзалехьа пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачашъяь итташ болхлой. Царех ба сборщица Крякуленко Валентина, мастер Адильмаев Иван, аппаратчик Сулейманов Нажмудин, малар Чевичалова Анна, то- [illegible]

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ХIАРАВАР ШИЙ ДЕКХАР ДОВЗАШ ХИЛА ВЕЗА

Кхуьш йоагIача тIехьенна коммунистически кхетами кIоаргга эшаш ялар бокхха лоархIаш болаш гIулахь хиларга хьежжа из дикке моттиг дIалоаш СССР кердача Конституце проекта тIа.

Со-къаьстта гIадаугаш хIама да вай вахара Керттерча Закона проекта тIа СССР гражданаш беррига а юкъара юкъера дошар дийша хила безилга белгалдаь хилар. Цо тхаьокх иззал доккха декхар шийна хьалхашка оттадаьа йола вай социалистически, общество дегIаахара наькъа тIа чол гаьва дIахьадаашка аьнна.

Геттара нийсса а шай тайнахьа а проекте юкъейоалаьй «СССР-гражданаш декхарийла [illegible]

цхьаккха сага хьалхалеккха дезаш дац кхуьш йоагIа тIехье вай халкъа кхоане йолга. Цу дукха цу 66-ча статьяна ер дешаш тIатехача бакъахьа хет сона: **«СССР гражданашта персональни бехктокхам гIабуи шоай бераш массанента доль юкъара юкъера кешор дийшо хилараш. Иштта уж декхарийла ба шоай берашка шедаги общественни моттигашка дисциплина лелайта».**

Цкъаза цхьадолча берашкарей кхелетарашкарей социалистически общежите нормашца тарлуш доаца гIулакхаш гучадувлаш моттигаш нийслу. Къаьстта ла йиш йолаш дац юртарча интеллигенцеа: тьакархошта, лорашта, кхыча къамех болча [illegible]

нашта тIакхайдача хьалхенза долча берий дай-ноаной общественни порядок тIехахь йола нахи закона цIенхаштта бехктокхаме оз лелаш долча законодательствага хьежжа ахчан штраф тохарца е уголовни бехктокхаме озараш.

Сога дукха уйла йейтар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме къамаьл деш, советски сага бокъонаш кхоачашъелга Iоалашхургхиларах бола тешам. Вай Даьхе задданза чIоагIа дегIахаш хиларах латташ ба аьнача дешаша. Сона хетачох хIара граждани декхарийла ва ше общественна хьалхашка бехктокхаме волга кхетадеш цIена къахьегаш тара. Цудукха Конституце проекта 60-ча статья тIа «Къахьегаш вола [illegible]

Б. ШАДЫЖЕВ,
г. Назрановска № 1 йолча школа завуч.

ДОШ ЛУ ВЕТЕРИНАРАША

ХIаьэ вай мехка шерра Iомеешя СССР кердача Конституце проекти КПСС ЦК майски (1977 ш) Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева яь доклад.

Кердача Конституце проект массене юкъаргIоаль кепатеха араьннaчул тIехьагIа тха коллективе хилар цун хьакъехьара партийно-производственни собрание. Берригача советски наха санна оаха а къоабалйир из проект, дийшар майски Пленуме Л. И. Брежнева аьча доклада тIара доагIа тхоай декхараш. Собране къамельаш даьча ветеринарни Iалма-тохкама станце библиотека заведующе А. П. Куликовас. Республикански ветлабораторе бруцелезни экспедице начальника С. П. Бебика, вирусологически отдела вокххагIа волча ветеринарни лора Л. П. Казе, ветеринарни санитаре отдела заведующе Г. Н. Волика дийкар СССР кердача Конституце проект шоаш чIоагIа раьза болаш тIаьпнр. Из къоабал а еш тха коллективо шийна хьалхашка декхар оттадир республика хьайбаш боахаме нийсау кхоачамбоацараш дIадахара наькъаш лоаш нийсa хьинара ца хоздеш къахьега. Iалмадиагностически планаш кхоачашъяра берригa теркам тIа [illegible]

Б. ДИКАЕВ,
ветеринарни Iалма-тохкама станце парторганизаце секретарь.

Запорожски область. «Запорожский» яхача совхозера Социалистически Къахьегама Турпала Владимир Максимовича Воронина отряд 1977 шера хьуькъам чуэца йолаелай. «Колос» яхача йиъ комбайнаца ийс баьхьа дийнахьа 1400 гектара тIара хьуькъам чу а ийца 4200 тонн ялат арда яьшта декхар тIайийцад механизатораша. Хьалхарча дийнахьа машинийн бункерашкара итт эзар тонн совгIа яIа хIалахьийтад.

Сурта тIа: В. М. Воронина отряд гурахьа дIадийна: хIа чуэцаш я.

А. КРАСОВСКЕ, сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕРРИГА БАЛХАШ КОМПЛЕКСАГIА

ДIадувча лаьтташа 95 эзар гектар совгIа моттиг дIалоац Грозненски района колхозашкеи совхозашкеи, царех ялаташ дIадувш да 50 эзар гектар гаргга. Района лаьтта леладераша, дегIабена хьайбай боахам доакъараща бизза Iалашбара, деррига чудахьаш дола ялат алсамегIа даккхара гIулакха шоаш шоашта хьалхашка оттадаь декхар кхоачаш а деш, къовсам лоттабу лаьттан хIара гектарах эффективно пайда эцар духьа. Цудухьа лаьттаца къахьегача хIаране ший балха ларде йиллай кхай культура, юртбоахама культураш лелаяра лакха агротехника.

Района боахама йоккха территори дIалоацаш хиларах лаьттайя климатически хьалаш бе-бе да хIара боахама. Цудухьа района специалисташа, шоаш юртбоахама культураш кхашка дIанийсъеча хана, уж башхалонаш а теркалью. ТIаккха цо торо хулийтаргья дIадувча лаьттай хIара гектарага лаьрхIача боараме беркат хьаделийта.

ХIаьта цу дерригача хIамаша хьана чIоагIа уйла тIайохийт органически а минеральни а удобренеех пайда эцара гIулакха. ХIара шера кхашка тесс 250 эзар тонн органически 25 эзар тоннал кIезигагIа йоацаш минеральни удобренеш. Чакхдоахача балхий цу ерригача комплексо къестаду керттерча шик цека — лаьтта леладереи хьейбаш леладерех — дешаш.

Шера 100 эзар тонн ялат даккха — иштта да тха лаьтташ леладераша шоашта тIаийца декхар. Иззал ялат даьккхар 1973 шера, иззал ялат даккха лаьрхIад юбилейни шера а. ХIанз ялаташ чуийца дьинад. Района колхозашкеи совхозашкеи ялаташ чуэцаш яр укх шера хIара боахаме цу гIулакха дукхьашха вIашагIъехха транспортни отрядаш. Из лоархIаме кампани, ялаташ чуэца доладенначул тIехьагIа аьттув боацаш хаоттама хьалаш нийсленнадоллашехьа а, дукхагIа долча боахамаша дика чакхъьеккхар. Ялаташ чуийца даларах эггара хьалха рапорт делар 3000 гектар гаргга кхашкара ялат аьрдача «Атагински» совхозо. ХIара гектара тIера 24 центнер ьаккхай. Ялаташ чуэцача доккхий хIамаш карагIдийннад комбайнераша: Гайтамирова Алхазура, Ислангериев Сайд-Хьасана, Азиев Махьмада; цар ялаташ оардача хIара дени нормаш 125—130 процент кхоачашъяьй.

3820 гектара тIера ялат аьрдача № 1 йолча шурий совхозе ялаташ чуэцача хьаькле ькхай Хусейнов Абуязида, Дадаев Iабдурахьмана, Хельдехароев Махьмада, Клешко Владимира. Ялаташ хьачуозара дикагIа болч шофераш бар хIара сменнгIа 40 тонн ялат машинашца пункте дIаккхиьа Н. Бажанов, Щепкин Владимир («Грознефтеоргсинтезера»).

Ялаташ чуэцара балхаш дика чакхдьахар «Загорский» совхозо. Шей низаца чуийцад цо 4685 гектара тIара ялат. Цига балха толам баьннаб ялаташ чуэцаш йолча техникане инженерни гIулакх дара болх дика вIаштIехьбаккхар бахьан долаш.

Иззаморг ала йиш яц ялат чуэцара тIехьабнсача «Грозненский шурий» совхоза кулгалхоехи специалистехи. Ялат чуэцара гIулакха чIоагIа тIехьа бисабир «Горячеисточненский» совхозе. Ялаташ чуэцара балхаш хьедалар бахьан долаш дукха ялат дов а даьд цу боахамашка. Алхха уж боахамаш бахьан долаш ялаташ чуийца даларa хьакъехьа ханнаьа рапорт дала йиш йоацаш йисар район. Цу боахамашта новкъостал дара саггота гIулакхаш чакхдьахар района кулгалдоша, цига оарцагIа яхийтар «Атагински» совхозера 16 комбайн, № 1 йолча шурий совхозера 10 комбайн, кхыча боахамашкара комбайнаш. Грозненцашта оарцагIбьнныбар шелковчанаш. Цар боахамашкара 33 комбайн ера цига.

Геттара дика кхетадеш да, ялаташ ардарца цхьана дIахора балхаш а де дезаш хилар. Ялаташ комплексно чуэцаро, балха планашке оттадаь махиллара, ерriга циклаш чулоац — кхашкара ча арадоаккхнига, лаьтта оахнага. Района дукхагIа йолча боахамашка цу тайпара система йиза кхоачашъеш я. Хьэмаргья вай, масала, Ленина цIерагIа колхоз, «Атагински» совхоз, 1 Мая цIерагIа колхоз. Цу боахамашка кхашкара ча арадаккхарца цхьана массе метте оахеш деш латт, цу тайпара 1978 шерарча хьувкъама хIанзе йоахо а еш. Гурахьа аувча ялаташта ях пар кийчъеш латт.

Лаьтта оахача къаьстта болх дика бу Ленина цIерагIча колхоза тракториста Хаджиев Салмана, И. Джабраилова. ДТ-75 трактораца нормагIа 4,5 гектар яха еззча метте, цар 7 гектар оах. «Атагински» совхозерча Осмаев Ахьеда, Тасуев Рамзана, Хасиаев Алте Т-150 яхача тракторашца сменагIа 8 гектар оах, тIеядина болх а беш.

НормагIа дIае еззча 10 гектара меттел, доакъаркйна лаьрхIача хьажкIий 20 гектар дIаюв ший агрегатаца цу боахамерча кIи хезача механизатора Вазаев Iадиана.

ХIанз района боахамаша лаьтте ахе аральккхай 100 гаргта агрегат, 36 лушкьмаш. ХIаьта ялаташ чуийца кхаш мукъадаларга хьежжа, из лоархIамера болх дикагIа йолча агротехнически хьаьнаш чакхбаккхар духьа, лаьтта оахе къаьстта отрядаш вIашагIйоккха лаьрхIад.

ЧIоагIа дийлахача догIаша новкъарле яьй ча хьегуллдарех кхашкара арадаккхарех балха. ХIаьта цу гIулакхо Iоткъам бе тарлу аха деза кхаш шоай ханнахьа цIендаран кийчдаран. Цудухьа дукха гIулакхаш чакхдьахад уж балхаш деш йола звенош, кхы тIа техника а еэка, чоагIьера.

Уж балхаш дикагIа вIаштIехьдаьха леладу № 1 йолча шурий совхоз (директор Полосинов Н. И., керттера агроном Божко И. В.). Укхаза 50 процент ча кхашкара арадьккха даьинад. Цу боахаме массала а шоай балха нормаш кхоачашъю аргIаш деча хале паркхаш хьалтелача тракториете Солтаев Iабдулхьекимен геттара дика аргIаш де ховча Умаров Махьмадев.

КIезига ха йисай ялаташ дIадера кампани йолаяла. Цу лоацдача юкъагIа 37 эзар гектар гуйран ялаташ дIаде, 38 эзар гектара тIа зяб аха еза я район. Уж балхаш деш йолча техниках хIара боахаме балха нисаре лакха йолаш пайда эца торо хулийт дукха ха йоацаш дийлхача догIаша дика дешалаьча лаьтто. Уж балхаш деш йовкъаергйолча юкъагIа эгIа зие хьалаш вIаштIехьдаьхаш механизатораштa, моральни - материальни стимулаш кийчъяй, хIаьта цо гIо дергда из болх толаме чакхбаккхара.

Лаьтта ахара балхаш дерашта юкъе дика ях йолаьай. хIарачан да массаэ доал итоташ ергва хотталуш малагIа вахар духьа. Гурахьа ялаташ дIадера лаьтте оахача зяб оахачех сезонаш болх дукхагIа баьна механизатораша аргIа хьалха а ькхха мотоциклаш легковой автомашинаш йоахаргья.

ДIахо чакхдахе дезаш кхы а дукха гIулакхаш да, вIадоладеннад довкъараш кийчдаре месячник, цхьадоле боахамаш силоса лъежкIош хьакха доладеннад, дIахо а кийчъергйолаш я йоли баьца хьоари.

СССР кердача Конституце проект ийзача, Октябра 60 шу дизара баха ма-боагIара нахъабака кийчлуш болча района къахьегаьдош чIоагIа патриотически хьинар айдевна къахьег 1977 шера шоашта хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашдар духьа.

И. БОЙКО,
Грозненски юртбоахама управлене керттера агроном.

ТОАДЕ ЮРТАШКА ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЕЛГА

Кастта гIишлошкой дезаш цIей де. Хьалхашка латта декхараш беккхоккхаме хилар хаьта а деш. Октябра 60 шу дузача цIейна сийлонца ма:хьабкхара яхье баьннача царех дукхачар дика къахьегама совгIат кийчдаьд шоай цIейна. Царех ба «Чечингушколхозстрой» объединене гIишлойхой. ГенподрядагIа гIишлон-монтажни балхаш дара хьалхарчара ах шера план 110,5 процент кхоачеш а еш, планал совгIа бIаьн эзараш сомий маьха балхаш чакхдьахар цар. Шоай низаца гIишлон балхаш дара пачхаьлкхен план 110,8 процент кхоачашйир цар. Иштта тIехкхоачашъяьй объединене коллективо ворхI бетта задани а. Къаьстта дика болх а беш социалистически яхье хьалха латташ хилара белгальъяна я Наурски МСО, УМС, ПМК-2, Ножай-Юртовски ПМК коллективаш.

Цхьабакъда, объединена чуйоагIача цхьайолча гIишлошъеча организацеша гаьна кхоачашъец пачхаьлкхен план. Царех я Шелковской ПМК, Шалински МСУ, ПМК-1, кхыраш. Царна дукха пачхаьлкхен декхар тIадисад. Хьалхарча ах шера колхозашта гIишлон-монтажни балхаш дара пачхаьлкхен план объединене коллективо кхоачаш ца еш йисай. Нагатье санна оу юкъе бе дезаш хинна гIишлон балхаш 3042 эзар сома маьха хиние дале даьраш 2464 эзар сома мара дац, пачхаьлкхен план 81 процент мара кхоачашъяйзар. Объединени доархIанзар ворхI бетта планах а.

Кхы а вогIа латт колхозашка гIишлошъяра гIулакх Веденски районе. Ах шера гIишлош хьалъяра план 14 процент мара кхоачашъяьйзац цига.

Иштта эсала юрташка гIишлош хьалъяра дола бахьанаш дукха да. Геттара во вIаштIехьдаьхад объекташ хьалъечара гIишлон-монтажни балхаш, каст-каста дIа-юха буволаш хуйцалу болхлой, бизза пайда ийбац гIишлошъеча техниках, шоай производствени база а, производства кхоачамец боаргIача тайпара пайда эцац. Уж цхьа санна дукхазе дийцад. Цхьабакъда балха тIа новкъарле еш доле уж гIулакхаш ца нийсдалийтара сихха оарцагIбовлаш бац гIишлошъеча организацешйи колхозийн кулгалхой. Укхаза белгалдаккха дезаш да иштта гIишлошъечара болх эсала лелара боккха беккхоккхам юртбоахама районни производствени управленешкарча гIишлон отделашта гIалатташ хилар. Организационно-технически балхаш чакхдахара царгахьара хулаш воакъолал дац. тIехьожам лоаттабан гIишлош хьалъечара балхаш иштта лел хьожаш.

Шерагара шерага колхозашка деш дола гIишлон балхаш дукхагIа хилийта дезача межколхозстрой гIишлонхоща деш дараш шерагара шерага ясалгагIа хул. Масала, 1975 шера генподрядагIа цар даь гIишлон-монтажни балхаш 7560 эзар сома маьха хиина дале 1976 шера даьраш 6060 сома маьха мара дац.

Укх юбилейни шера республикерча колхозашка хьалъе еза гIишлош 11327 эзар сома маьха я, пох межколхозстрой гIишлонхоша де лерхIа гIишлон-монтажни балхаш дукхала 52 процент мара дац.

Межколхозстрой гIишлонхой балха тIа хадовеш вийслаш ала йиш яц, цхьабакъда уж эшахра мел эша торонаш хьалашш долаш да цига.

А. БУХТИЯРОВ,
экономист.

Толаме дIабода кIй-марс № 1 йолча шурий совхозе. ХIанзле 5300 тонн ялат аьрдад кхаш леладераша, план 6390 йолаш. Социалистически яхье хьалхалатта 2420 тонн ялат аьрда Хусейнов Мухьмада кулгалду звено. Доккхий толамаш доах комбайнераша коммуниста Даудов Абдулкарикех комсомольца Хусейнов Абуязитех. Дийнахьа бункер чура 43—47 тонн ялат доаккх царех хIораме.

СУРТА ТIА: № 1 йолча шурий совхоза хьалхалатта комбайнер А. Хусейнов.

А. ТРУНОВА сурт.

М.-С. ПЛИЕВ

ХАЛА УРХЕ

(РОМАНА ШОЛЛАГIЧА КНИЖКА ТIАРА ДАКЪА)

Тоьал вах ба волкоза правлени йолча Элмарзий коа. Хьалха хинар кIорег а долаш, яьшкашкара арабаьна вехх сашна хьуэз алам. КIал лоа а уллаш шийла яле а, тIебувлача гIирса биркъа болг а кердача хугакхочо фу бий хьажа баьхаб дукхагIа бараш. Колхозе дIаэца аьна заявленеш яхьаш а бахкиб.

«Тхар-тхар» яхаш тиъамаш детташ лоа чуухийташ Iаьжий гаьнаш тIе хьуиз къажакъийт. ТIаккха даттар Iах ва. Из еча шелах отт оал вала. Элмарза а вагIа дIаьхача отарах а довлеш дахьа вла цIен корах Iохьежаш. «Ер вахар дац, — йоах цун уйлаша». Иштта вахачуа гIойас я цIилеторг хьал а саги вое мел дар чхала еш урагIа дакийтар». Дагаух хьарама хьакъ дIаухийташ даь цIеноаш, гонахьара еттача кирпишкий карт. «Хьарамча хьалъах кхы фу беркат хургдар?», — йоах уйлаша.

Ара коа латт керда держа председатель Муса. «Пуффе» гIалленах кIур а тувсаш. Инараьа дар сашна да цук волевалар, йистхалар.

«Укхо бегаш байтаргбац. Цхьа тIуес ба е да хьацхийна валларг-м», йоах Элмарзий уйлаша.

— Хьварвалла, аьал ну билмещикага, — йоах Мусас гоараш чуйоаххача кхийтахьар хьалоагIача Хасолтага. Цо аьначо дешаьта раьза хила Хасолта велабеш. Уж тайна денаш нис-пийна е цуга вла васьацар хIанзалла хинаичу кулгалхоех цхьаккха.

— Элмарза! Кхайк хьога, — оал Хасолта корах Iохьежаш вагIача Элмарзийга. Iоьарвоал Элмарза. Дербат даь кетта йола бийха дика кетар, сомача телатах турсаш а укхаш бакъйола буркаш юах Элмарзийга. КIеззига бахлаю болча Iаьржача ьатара кий тул. Хьеттала хIанзза устагIа дукхала биача зволже бордIа хьаж. «ХIама дергдац! Лоам лелаш шк бIаьи-ах бIаьи же да, шортта ахча, дошуе да. Хьемаргба хьаштдола тайпа боахам. ДIагIоргва кхыча городе. Далла ба хоастам дегIа могаш волаш», — йоах Элмарзий уйлаша.

— Ассалам-Iалейкум! — салам ду цо Мусайга.

— ВаIалейкум-салам. Iуйра дика хилда хьа, — оал Мусас.

— Сога зIеза кхайкавар хьо? — йоах Элмарза, — дикача нахалва.

— Цу дIа, гоараш чуйоаххача сольагIарча отар чу фий хьо?

— Из отар дац, склад я.

— ТIаккха укхазарьа гIолла хьалйоозкараш? — хетт Мусас.

— Уж а складаш я-кх.

— Йолче, ушаш а вожаш а мукъачха еза-кх.

— Уж хIама йоах мукъа?

— Царех цхьаннe чу вьшка пхьоале йилла еза. Вокзалаьь склади, хоматаш чуйола мотгаги ергьа.

— Кхы хIама эший хьана? — хетт раьза воаккача Элмарза.

— ХIанзарчоа-м эшац. Цхьабакъда, бIаьстий хьаяьтча-м эшаргьа.

— Фу эшаргьа кхы?!

— ЦIеноа, складаш, доарч.

— ТIаккха аз са дезалоа фу де деза оалалургдий хьога? — шорто аьнайдаье а экха но эгIадлахача дег чура даьккхар уж дешаш.

— Кхо саг мара вий цо? — аьлар Мусас, вIалла пунгаха дIа а ца хьожаш.

— ТIаккха!

— ТIаккха! ТIаккха! ХIара сага ихьацц цIа хилча тоьаший шоана?!

— Тоьаш, хьо вахa! Сона сайнна дола кхо дIа. Бийсакха чоаь ухаш ва со, уж кхоннахе цIа сайна дIа-оза ала я гьацI —аьлар Элмарза.

— Ээ, из хIама дац, — аьлар Мусас. — Буро тIа хьалийлла «дурдом» да, аз цига хьал а нига хьай хьашт мелах удийтаргва хьо. Цар хоза бегах йиш а доккаш, Iеганта фата а тохаш хала воахаргва хьо, дог Iаббалла.

— Iайха дечох ихьа къамаьл а хетаю дуи хьо, е соца бегаш бе воал хьо? — аьлар Элмарза.

— Яьй, къонах! — аьлар Мусас, — Хьо сашка болй номещикаш бий, аз бе еллар мара хIама йоацаш лайхаб Iоа Сибарегiе яькха. Со бегаш бьь а, е бергболаш а вац хьона! ДIара отараш кхоана сарле мукъахалийталаць. Хьона хIана а баьлаб мотташ ваь со болхлой класса бий!

— Из фу мотт ба, соча вартизля а волаш, ГПУ начальника воI а...

— Хьа воI обкома секретарь вале а да, къонах, аз яхар. Сона хаа хьа веIаь дар, сона хов хьо помещик волга!

— Ай, фу дергда хIинга, хьо иштта вия болаш вале-м...

— Со вец вия болаш, Советий Iаьдал да. Со цешаьнява, хIанзалца а хьо укх коа ветIийтарах. Ер фуд! Советий Iаьдал дьвина шийтта шу дальча а пиеле тIа вагIаш ма вий хьо-м, немций барон санна!..

Дош оллаш хиле а цIийлуш хиина сабаре Муса вацар из. Харцо а къизал а лайна, моцален Iоажален дуIаех чакхвийна, Урале дIайбараштеи, Дальни Востоке самураиштеи, Архангельске американски империалистоштеи дуьхьала тIом баь, цар тоааша гебагIошеи массехазае аь хала чоаноаш текха Муса вар. Укхаза ванадоамашкара арааьяначул тIехьагIа мара доаалазар цунна дуне, адамаш. Тайп-тайпарча къамех болча нахаца вужавгIотташ, церца хьо-Iазап лоаш, гIозал а гIайгIа а екъаш хьалоагIача Мусайна хIанз дукха хоара. «Цхьаккхе а дагъ, цхьаьккхе а кьаж дац во, адамаш да тайп-тайпара», — йоахар цун уйлаша. Укхаза Элмарзий коа а бар тайп-тайппара нах. ЦаIаш колхоз эзаши вожаш пуи хIама тоадалар кхераши. Ков, боахам, Элмарза ше эйча Мусас кхетадир цо пийнар хазаьа цIай, хьацар долга. ВIаь гIаи Iичуя вакар тоьаргдацар из тайпа боахам биала. Цудухьа Мусайна ла магадар Элмарза хIанзалла е иштта вагIийтар. «Укх тайпарча цхьан жухкарга уллуа гIоала тIехваьнаваш со се лийнича!» — йоахар цо ше-шийца.

Элмарза хIама алазар Мусайга. Цо дика кхетадир шийй воIо Бек-Хана шийга дийша дя таргакхоачаш латтилга. Элмарза-м эсала вацар. Цунна-м могаргдар укх минуте кисара тепча хьал а ьккха, цу кIайча лай тIа Муса ший цIола кормийта. «ХIанза а цига дIаахьчадоц ер. Цхьа Бек-Хан бIаргаго веза. Фу дар-хьогI, деррига а дIадийцача, шевар дIавелча? ТIеккха бутаргбацар-те боахам, хьайра? Къаленинача дийнахьа деррига а дIадалех? А! А!..». БIаьа уйлаш лйвзар хьаьь чу. «Е шедолчох дIа текха дIанййкхача фу дар-хьогI? Шоай хьашт дар дергда хьона Бек-Хана а Iаьлас а... Муаммата фу дергда? Из йоагIаргьаш цхьаннахьа я. О, ма дика дар-кх, хьо йоацаш яларе! Поезанза, езанза яларе. Хьа Iаьла а аьлара-кх йоацаш. ТIаккха-м аз хойтаргдар ахкарна се малаа», — шiй кисa йоаллача тепчий шийле мукъ теIабора цо аьтта кулгаца. ХIаьта Муса-м шек дIавоалаш команда телаш делар ший ворхIе даь хана дена уклевза мийлача санна. «Мадине?.. Из ер яхьа езаш-м, Гаьна... Шемича цхьаьнай хоергдоенача. ГуржегIа е Баку»...

— Хасолта! — аьлар Мусас, — Чехкка пхара гIулакхаш лаьхе а дахе хьачудийла керргаш.

— Укх минуте, — жоп делар Хасолта.

Массех саг гулвелар шийлача цIагIа. Атабе Кабе пишкача тилла тIаьда дахча «Хажж» яхаш хий хьа тIа а дувлаш лоталуш мара десIелар.

— Сесаг! — аьлар Мусас, — нах прiаллене хьабоагIача хана цIеноы цIенен дIайхен теливталахь хIанз денз.

— Фу дергда, са устазора дIакхатарла дехьа кIарс-м вац. Ши сахьат-м да со хьаена, — йоалеслар Кабя.

— Завхоз! — аьлар Мусас.

— Фу аз Iа?

— Турпал вар хьо, е Iаьла вар хьо?

— Аьла ва, аьлаI — аьлар Хасолта.

— Дахча хIана дац кхатялла?

— Кхийнадаш. Цхьа кIира мара мичад со балха вена а. ТIаьда дахча-м дар шортта.

— Дукхаьаькарг, со а венаш тахан мара. ХIаьта а эшараш гуш да. Соль ца гуш а дукха хургья.

— Кхоана шн воаддa йовзийтаргьа декье дахча да Яндарча, — аьлар Турпал-Iаьлас.

— ХIа-хIа, из чакхдаьннел. Укх сахьате юрта Совета болхлошна арадовла деза вай. Хасолта хьо а, Тупа хьо а, Шоашта бахьара хете кIибарешка а ала. Говраш делхани дIавала.

— Сиг-м везац вай кхоъц Къаршел хуле.

— Из малав, Къарше? — хьаттар Мусас.

— Тха юрта Цатен ва-кх, — аьлар Хасолта, — колхозник м вац ца...

Итт сахьат довллаш араьлар вахаь. Де шийла дар. КIайча моркашта тIехьашкара гучабьана хьежача мьалха аIанарех холора Iоакьангех бьь ком сяяна къегаш елха тIалла. Турба йисте бераш доаххар соалозаш хенкаш. Эттa доагIача паровозана сакха кIур тувсар керда хьалъяьча школа лаккхача тупталгаша. Школа дол а массеха кIаьяя воллар марлъилгаш хьестаеш. Маьждиг дагIача дена дIа болабелар уж чу а отташ.

Этгара хьалха нохчий Ахьмадерцига бахар уж.

— Говр йий хьа?

— Яц, — аьлар Ахьмада.

— Етт бий?

— Бац.

— Газа, устагIа?

— Цхьа вишиг ду, кхы кIуэма а яц — аьлар Ахьмада.

— Колхозе хIана вагIац хьо? — хьаттар Мусас.

— Сох фу йер ю колхозо? — аьлар цо.

— ХIама дьара ергьац, хьо кхоабаргва-кх, — аьлар Къаршечо.

— Кхаба-м хьагIа, со ца хилча а шортта ма хир бер шуна, лезаша баьнадв гIаигIай, — аьлар Ахьмада.

— Дов долаш ва ер. Цудухьа ведда венав ер, нера кхераш, — аьлар Къаршечо.

— Фу дов долаш, саг, вийнав укхо? — хьаттар Мусас.

— А! — аьлар Къаршечо, — укхан сесаг йигай наха.

— ТIаккха?

— ХIана ер дийна а волаш, молла мах бе тиган. Цудухьа ше вера кхераш ведда укхаза хьалвенав-кх, — аьлар Къаршечо.

— ХIа-хIа, — аьлар Ахьмада, — нохчий мехкаь а кьагIа вашер сан зуда йига пхьонах-м, е гIалгIай мехкаь а ма вац! — бегех велавелар массе а. Дов дасвача валда саг а аьйна ньалвена Ахьмяд гIалгIашта юкъе ваха дукха ха яр.

— Хьавола колхозе, де хIама корорга хьона. Хьаьно хургва, коа хьожаргва, — аьлар Мусас.

— ЖожгIате-м хьагIа воагIар вар, — аьлар Ахьмада, — цигаьь яв баьлиг дIахьаьра. —

Дикка гаьна болаш а хьалхоар Бийсолта пхьоалера «зов».

— Из фу зов да? — хаьттар Мусас.

— Бийсолта ва-ца, — аьлар Хасолта, — ахча деш воаллаш.

— Мишта ахча деш? — кхетанзар Муса.

— Нохараш тоалу, маккаш тоаду. Чархашта гонаш еха, аьшк тох, говрашта лапаш детт. Деррига а ду-кх.

— Доллел, из волча гIоргда вай, — аьнна шеро гIа а боаккхаш урхенах тIаволавелар Муса.

— Ассалам-Iалейкум! Iпра долаш болх хилба хьа! — аьлар Къаршечо.

— ВаIалейкум-салам. Хург а даьра ба, хьох бIарг кхийтача-м болх а ираз е? — аьлар Бийсолта. Берригаш а белабелар.

— Къа-а!! — аьлар Къаршечо, — шелдалалехь кхуарча лехкаш, вIийдалалe хьадоехаш Iа доадеш латтача укх вьшкe. ДагадоагIий хьона, Iайха Iиса-Хьажийна дьь хьошагIалаш?

— Дьара доагIа! — говрараш санна йола ший чIоагIа, махорка ийза Iажагiьенна перганы гуча а йоахаш велавелар Бийсолта. ТIаккха аьйар:

— Ай, дьала гIод дола шоаз! Мича яхьав оаш из?

— Мишта мича вахьаь? — аьлар Къаршечо а Тупе а.

— Эъ! Вокзьлера ЧК-е йоаьае хьалвахачар цIаIеенцаац? МаIасa волча сепла хьона хIаьта, — аьлар Къаршечо. ТIаккха дуьна волвеелар аз, тIера шьр а деш Бийсолта Iиса-Хьажийна деш хинича хьошагIалех.

— Ийце дIахьаш Iиса-Хьажас хьошагIалаш, каглуш! Каглуш! Юкъера хьахоада ма бой укхо, тIаккха тIегIолла цIийдаь кIаьда аьий IотIадахийте гон йиштта шийрду. Масса бар уж цхьан готах Iа цунга беххараш.

— Дара кхы хьона лайнер а дезаш-кх базар тIа дIаккхийхаде-м. Шоазткъен бархI хьошагIал бар-кх, — аьлар цо Къаршечунга.

— Мишта оалар Iа, Iиса-Хьажийга? Деьллахь, аьаллахь! — аьлар Къаршечо.

— Ай, фу хьошагIалаш да ераш! Дайлахь бархI ма каглой е да венна дисаргаш-м! — аьле чу ма йеккай из. Кхо гота ма ярий дуй лелаш. Деллахь, Хьажа, оал аз, гоьзаш йоахкий-хьогI цу хьа кхай тIа? Ше ляьттавар цул тIехьагIа цаI кагбаллаьца кух лаьца, — вела Бисолта. Бел вожаш а.

— Цунгаре даьккхар-м дьарам далар, — йоах Бийсолта, — кхыбарий каглорий? —

— Дьара каглацар! — йоах Хасолта, — Из ерe-м ...ахар оаха шин хьошагIалца.

— Укхо даь хиина хургдац уж? — сацаш Къарше.

— НаIалт цу хьа кIоллаш сакха долча бIаргаш тIа! — оал Бийсолта. Кхуврча доалле цIийдения аьшка моарагIа юкъе а делле тIавод из Къаршечоа. Къарше тIажкал из воза а вовзаш. ХIаьта а аьшк хьожкале цхьа во марихилга хьаж бекх Къаршечоа тIажахача сулув аьча кхахкхий кетарах. Къоановх бел вожаш.

— Колхоза пхьоале хьевлаий Iа? — хоатт Мусас. Еллац дьра. Ер еший колхоз?! ше тоаеш латтача юрта боахамь кечалашкахь кулг дIаьхьох Бийсолта. ИйттIа, Iаьржа да кулгаш, кегьена мIараш а йолаш. ХIама хьоарчоаь ба ихьа вIалт.

— Цу Iа мел кийчъараш, колхоза дар ца гой, аьтта гургдац, Бийсолта.

— Мишта аьтта гургдац! Вагаш бе воал хьо, къаьвеннача соца? Ве малах ер? — хоатт цо гонахьарчарга.

— Керда вена колхоза председатель ва, новкъост Бийсолта, — оал Къаршечо.

— Цхьаккха бег бац, Бийсолта. ХIанзчул тIехьагIа колхозо мара аьтта оахаргдац. ДоагIарел совгIа хьайбеш а леладайтаргдац колхозе боацараш, — аьлар Мусас. Ший бе аьлла лейса Iерж тьахийцер Бийсолта. Цу минуте лаьтIъьлар кхуврчара вIи.

— ТIаккха сенна кийчду ераш, да венна дисаргаш?! — аьлар Бийсолта. — Наха-м хIама мича хов шоаш ераш хьекхуьна-ча мара.

— ГIулакх иштта да. Да хьай хьашт дар де, — аьлар Хасолта а.

— ТIаккха сона фу хургда цига болх барах?

— Наха ийсса, Iа даьккхача хIара къахьегама денах ялат лургда-кх. Колхозо дIайийха хербаз-лоста, кьмар а хургья.

ХIаьта, шоай тоаe еза хIама хьаяххьаргьа-кх укхаза.

— Бийсолта, пхьоале колхоза коа хила еза. «Шиит» масса эа ала шитарa укх дуьен, тIа хьальйийда мича баргба болхлой.

— Элмарзий коа хургья пхьоале? — хаьттар Бийсолта.

— Я, — аьлар Мусас.

— А — а, даддала цуй! — Раьза ва, раьза ва! — велавелар Бийсолта. — Ма эзаьа йоаллаьргда-их из а цу коа. Лув кхерий сашна скаргIоли дагацаш ма йий цу кийй мелырI.

(ДIахьедолар хургда).

БУРЯТСКИ АССР. Байкало-Амурски магистрала Байкальски доакъуш оагIонахьа болх дIабоьлабьб трасса тIа аьтара бохьахьа йолча ворхI километр дIоахьа дола Байкальски тоннела кертера къорг бохаххьа. Из болх бер а Ленина орденан кавалер, несьжера метро хьнна Толстоухов Валентин керте латта «Бамтоннельстрой» управлениен чуйоагIа бригада. Хьалхара 40 метр къорг хIинзале а дIачуьнкхьаьй цу тоннелах.

СУРТА ТIА: тоннела кертера къорг бохкаш.

А. МОТВИЕНКА сурт.
ТАСС фотохроника.

№ 15 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

КПСС обкома пропаганден агитацен отдела «Агитатора блокнота» оргIанаре номер хьеллалу «СССР Конституце проект лоаца яхача рубрикаца. Цун кIал я «Вай боккъонни керттера гаранти» яха передовой статья.

Агитатораштеи политинформатораштеи новкъостала лаьрхIа СССР Конституце проектах КПСС ЦК Генеральни секретара, Конституционни комиссе Председателa новкъоста Л. И. Брежнева докладахи лаьца методически разработкана а нетехай укхаза.

«Цхьан вагара болаш хьал а доац, къоабил а ю» яхача материала тIа дувц промышленноста предприятешка, юртарча боахамашка, къахьегамхой депутатий Советий сессешка СССР Конституце проект юцараш.

«Лекторий каникулаш хьалац» яхача корреспонденце тIа Е. Грудинина хьахьекхад Гудермесски районерча цIагIарча лектораша СССР Конституце проект юкъараш иштта вIаштIехьдаькхад. «Сийлахь-боккхача Октябра юбилея сийнагIаш йола кийчо» яхача рубрикана кIал я тайп-тайпара материалаш. «Ден лаьрхIа ше декхар» яхача КПСС обкома юртбоахама отдела заведующе заместителя Н. Плясковиц корреспонденце тIа дувц республика боахамашка доакъар Iалашдела вIаштIехьдаккхарах, хьаш леладераша цу даьккъе хьалхашка латтача декхарех. «Беррига юкъеозара а тоаяь лакха хилийтара а тIехьа» аьлча физкультурникий ЕрригсоюзанI деза НГIАССР Министрий Советерча физически культурах спортех Комитета председатела Б. Гайсанова кхьаьча статья тIа дувц вай республике физически культурех спортх дегIайоалаяра дехьа.

Август бетта Нохч-ГIалгIайчене беьгалдоах Удмуртски АССР денош. Цу республиках лаьца цифраш факташ я блокнота тIа.

«Халкъа гIулакха тIехьаре хьовсамхой» яхача рубрикана кIал я «ЧIоагIагIа воза революционерей» аьнна грозненски большевикий эггара хьалхарча революционерех цаI хинача Иоаннисиани Григорий Зиновьевичах Т. Васильевай материал.

ССС Р-ех Францех Герзашхарча Низаша цхьана гIулаххаш деладара хьахъехьа барт барга хьежжа официальни визитагIа вайцига еана французски ВВС «Нормандия-Неман» эхача эскадрилье подразделени, пунин и авиаце бригадин инарал Пьер Монтреле командир вола «Мираж Ф 1» эха ялх истребителя транспортни ши самолети.

СУРТА ТIА: советски пионераша вазаш лу французски летчикашта.

В. ЗУФАРОВА сурт. ТАСС фотохроника.

САГА УНАХЦIЕНО — ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА РУЗКЪА

Борис Петровский, СССР унахцIено лорарра министр, академик, Пачхьалкхеви Ленински премией лауреат, Социалистически Къахьегаид Турвал, СССР Лакхехьарча Совета депутат, КПСС ЦК членалла кандидат.

ХIинз беррнгача мехка СССР кердача Конституце проект шорра юкъача хана, миллионаш советски граждананаш шоай отпуск дIахьош, салоIаш, дарба деш ба дуккхача моттигашка. Уж безаме тIанйбу беррнгача мехка территоре тIа эгара хозагIа йолча моттигашка ялача 500 совгIча курорте, 5,5 эзар совгIча санаторе, салаIара цIагIа, пансионате.

Из де «унахцIено лорарра бокъо» жахча эгара хьалха из форма а йолаш СССР кердача Конституце юкъедиллина дешай чулоцам вахаре чакхбоккхар.

1936 шера тIаийцача СССР Конституце хIара советски граждананна къаьелча, мотта цамогаш хилчен къахьега йиш йоцаш висачен материальни Iалашара бокъо хиларн гаранти лу. Къеча тайпара аьлча, цу хана а, советски Iедаал эгта 19 шу дамначул тIехьагIа, капитализмагара тIехьахна боцибаь бовзам кхаьчеча, граждански тIемен доазол даьхарча интервенцен шерашка дукхза халонаш лайнача болхлойн агархойн пачхьалкхено, юкъадала па дезаш шой граждананшта сатийна шоай къоалал дIаяхьера, мах боацаш дарба дара, къахьега йиш йоаца хьал эттача ваха торо хургйолаш рукнча хьалхоестадир.

ДIадахача 40 шера дукха дегIадаьлла чIоагIденнад советски унахцIено лорарра гIуллакхаш. Шерагара шерига пачхьалкхено халкъа унахцIено лорарра дIадоахьита рузкъа дукхагIа да. Дуккхьал тIехьарча 20 шера цу гIулакха хьожаяь бюджет ккоаза а кхы совгIа а дукхагIа динна. ТIом хилале хьалхарча хаммацанйсйича шоаза дукхагIа я больницаш, санатореш — кхоаза дукхагIа, лорий кадраш — 5,6-дегIабарах мIсагIча пятилетке советски унахцIено лорарра дIаитта капиталовложеной юкъара объем 7 миллиард совгIа сом хилар. Цунах дукха дакъа дIадахар дарбан-профилактически учреждене хьалтеш. Болх ба йолаенна 332 эзар маьнги чуоттабара йола корда больницаш. ЛоррагIа чакхйомакхаш латт больницаш йоккхагIа яра програмаа. Из кхетаден да, хIана аьлча йоккхача медицински учреждене дукхха дукхагIа торонаш я квалифицированни диагностика лелон Iалаш кераргIдаьнаш кьяьекхувшш дарба дарш.

ДукагIа вIаштIехьдаьккхад юрта бахача наха ду медицински гIулакх. Юрта дарбан-профилактически учреждений материально-техническа база чIоагIъяр, кердагIйолча оборудованенца техникаенца уж Iалашьяр, 1080 маьнги чуоттабара областьоьй, 250—400 маьнгена лаьраIа районни, 100—150 маьнгена участкови больницаш хьалъяр — из деррнга а юртим городим юкъера унахцIено лорарра башхалонаш дIаяхара бокъха гIа ба.

ДIаяхача, мIсагIча пятилетка геттаре лоарлIаме итог — бахача наха деш дола стационарни гIулакх геттара дикка вIаштIехьдаьккхар: 10 эзар саьрга 117,8 маьнги кхоач. Из хьокхаш дуиен тIа эгара лаккхагIчарех ба.

УнахцIено лорарра советски система белгалъеш дола цхьалла цхьа масал: 862 эзар лор. Из — Европа беррнгача лорий ахашш деррнгача дунен кхоалагIлола дакъеи да.

Дукха вIаштIехьдаьккхад Советски пачхьалкхено кхалсагамашна, берашта деш дола гIулакх. 11 миллион гарга бер кхедеш йола берий учреждене дукхагIча дакъе пачхьалкхено Iалашьеш я.

Из дерриге а хIара советски граждананна ваха ря айхха дувзаденнад. СССР-е цхьанне а уйла яц унахочо больнице даькхнча хIара дийнахьа 8 сом дIадоалнга а вахара йолча площада хIара квадратни метра общественни потребление фондашкара юкъера лаьрIйна шера 4 сом дIатIадула а.

СССР кердача Конституце проекто советски унахцIено лорарра ахы а дукхагIа торонаш хьоехл. УнахцIено лорарра советски системана карагIдаьнаар — из доиш дар да. Из белгалдоахкх карагIдаьнар конституционно чIоагIдаеш йолча вай Кертгерча Закона проекто. ХIинз йолча СССР Конституце тIа къаьелча, мотта цамогаш хилчен къахьега йиш йоцаш хьал эттачев пачхьалкхено материальни Iалашара бокъо хилара гаранти луш яле, проекта тIа из доил дукхха шерагIа дувц — советски халкъа унахцIено лорае бокъо хилара гаранти лу. Из бокъо, проекта тIа аьнача тайпара, «Iалашъо пачхьалкхев унахцIено лорача учреждене мах боцаш квалифицированни медицински гIулакх дарца; кхерамзалени производственни санитарни техника дегIайоалаврцен эргайоаклаш тоаярцен; граждананашта дарба деш цар унахцIено чIоагIъеча учреждений сеть шеръярца; профилактически мероприятеш шера чакхъяхарца; гонахьара Iалам тоадара гIулакхаш чакхдахарца; кхуши йоагIача тIехьен унахцIеной къаьстта йоакхо эрца, берашка болх байтилга дехкарца; лазараш хулийта хьалаш дIадахкарал уж кIезигагIа хилийтарац, граждананаш хьинар долийта а болаш дукххача хана бахаш хилийтара тIадерзадаь Iилмаи толкаман доарждарца».

Советски граждананта унахцIено лорарра хьакъехьа миттта дукха бокъонаш ялар саг вахча дийнахьа деаз цук ха яххалца пачхьалкхо цуьга кхожашш гIулакх деиш хилара гуманизма, ленински принципаш дIахо мIоагIъера вахарe чакхъяхари да. Советски наьха унахцIено хIараме шн-шин гIулакх хинна Iоц.

«Социальни декхарашта юкъе советски наьха унахцIено лорарал лоархIамегIа цхьакха а дац,» — уж дешаш КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева КПСС ХХV съезде аьннад. Цар чу я Коммунистически парте керттера социальни программен мехка Кертгерча Законо чIоагIъеш йола Советски Союза граждананй унахцIено лорарра бокъо хилара керттера принципаш.

(АПН).

НЬЮАРКЕ ЭГIАЗАЛ IОВШ ЛАТТ

Гудзон яхача хиа воиж оагIорахьа (Нью-Джерси штате), Нью-Йорка гаьна боацаш уллача города Ньюарка улица, Спрингфилд - авеню хIанзчул 10 шу хьалха эгара дукхагIа нах хула моттиг яр. ХIаьта тахан из — улица-дакъа. Нах чу ца бахача, даьгача цIеной кораша къежадеча бIаргех тара ду. Цхьан хана сийрда лепаш хинна тикай реклами витринаш фанера уллаш тIатеха латт. Спрингфилд-авеню — гуттахье дола 1967 шера июль бетта, цIий Iоменкадаш хиннача гIулакхий памятник.

Цу хана халача социальни хьалашеи полицейский - расистий къизалон кхы сатоха ца могача бахха Сентрал-уорде — моттигерча негритянски гетто баха нах — гIайттар. Ньюарке бахача наьха эгIазлонах биза кад тIехбаннйта тIадам хилар кIейча шин полицейске негра Джон Смита дaь таIзар. Городе расови гIоаттамаш доладелар. Геттара корзагIбаьна полицейскеш юхатохара меттел, цу хана Ньюарка мэр хиначa Аддонизио Хьюс новкъостала бийхар штатера полицейскеш къамаи гварде салтий. ТIаккха аьнна герзах ваза 7000 совгIа полицейски а гвардееш а города чувелар «порядок а оттае, демонстраш а ма хилийта» аьнна приказ а долаш.

1967 шера июле хинна из гIулакх хIанзарча США историтIа дIаяздаьд геттара эхь дола оагIув а я. Автоматаш йолча къамаи гварде салташа боккъонца дола туржаI тIаоттадир Ньюарка негритянски геттола. Спрингфилд-авеню дукхагIа дола цIеноаш пхорчаша цхарал даьха дар, цига бокхха тIом лаьттача санна. Бакъда, гвардейцаш цIеноашта топаш йийтта Iанзар. Вийна 26 негр, итташ чоанаш хинна нах, бIаьш лайцараш — иштта я городе бахача гIейттача неграшта Iаьдало даьча таIзара итог. Цул совгIа Спрингфилд-авеню а кхыча улицашка а полицеца дов даш цIериш йийдар, дукха цIеноаш лаьгар. Города 15 миллион доллар маьха зе хилар.

Пхе дийнахьа лаьттар Ньюарке из расови Iаьржа дов. Городе бахача неграшта Iаьдало иштта таIазар тIеоттадаро тоххадийтар США общественность. Цо дIадехарца Нью-Джерси штате Iаьдало вIашагIкоаля йийзар городера нах гIоттар «полицес бахача неграшна кийсхо ца леларх» законех доаца гIулакхаш городе леладари бакъ ца дича ца йоала лаьрхIа йоля комисси. Мэр Х. Аддонизио бехкевир коррупцени тийша болик лелабарех. Набахта велла 10 шу ха техар цунна, бакъда, дукха ха ялале хьахийцар. Ньюарке мэр хилар негр Кеннет Гибсон, хIаьта полице начальникалла а негр Уильямс Хуберт вахийтар. ДукхагIа хилар моттигерча Iаьдала организацера неграш а.

Цхьабакъда, кхыдола эIамита къамаш а царех хьатехача Ньюарке бахача нахах 85 процент долча наьха хьал геттара вогIа хиннад. «1967 шера керттера хинначa хIамата дог па лахарен цунах дог дилларен уйлаш 1977 шера хувценнай геттара дог эккарен хIалбиса-рен уйлаша» — аьлар цу хьахъехьа «Йоккхача Ньюарке городской коалице» негритянски организаце президента Хеннигберг Густава.

Г. Хеннигберга дувцарах неграш а кхыбола къейах а 1970 шера «хIейча» администраца когаметта К. Гибсон керте вола негрийяр эттача йоккха «тамаш» хургья моттиш бар. Бахъаа тамаш гучаяланзар. Цул совгIа мутIаерча наьха хьал кхы а чIоагIагIа телкар. Хоаш ма-хилларa, капиталистически дунен харцдараш кIазигдад пачхьалкхеи боаране администраци хувцалча а. 10 шера Ньюарке баха нах белгалдаккхал кIезигабеннаб цу «бос болча» городера кIейбариш дIабахарцен, хIаьта бе болх ца хилар шоаза эламдаларцен. Тахан Ньюарк чIоагIъенна дIаэттай США городашта юкъе нах боаран дийша ца хиларен хьалхара моттиг хьа а лаьца. Ньюаркера бах чу бахача фусамий хьал федеральни Iаьдало махкхара США эгара вогIачарех да. Кхыметтал саг унзаравоаккха ньюйоркски Гарлем е Къулбехьара Бронкс айсъе хала да Ньюарка негрий гетто кварталашца. Города администраци латкъаш я федеральни гIо шийна деш ца хиларах.

Вовзаш волча негрий дектеда, поэта цу городе ваьча Билаю Амирана хетарах Ньюарке юха а Iовш латт социальни раьза ца хилар. Башха боккха бIаьца дахьа стаг тоъяргба хIанз 10 шу хьалхи хиипар санна дола гIулакх кхы а боккхагIча боарaмe юха эккхийтара, йоах цо.

В. БАЙДАШИН, ТАСС корреспондент. Нью-Йорк.

Израила пачхьалкхе хьахиннача хьалхарча деношка деиз цун Iаьдалаша Палестине бахача IарбашцIа агрессивни политика лелаю. Из бахьан долаш сорагача Юхерча Малхбоале гIолла дIа-хьа бахаб палестински Iарбий.

Дукха хIама лоаш дола халкъ 30 шу гаргга лаьхенах а цIенах а даьнна, эккхадаь а израильски оккупаце халача хьалашка дахаш а хьадоагIа.

СУРТА ТIА: Палестинера байддачар лагерь. Палаткашка наькъа арабаьлча санна бах кхоане йоацаш бита гIерта уж нах.

МТИ — ТАСС сурт.

Хетаргахьа а йоацаш бокъонца йоля бокъонаш

СССР кердача Конституце проекта керттера положенеш Советски Iаьдала сурт-сибат ше да. Эттара хьалха уж положенеш хьекхийхайяр 60 шу хьалха. Цу хана деиз Советий Мехка доккхий хувцамаш хилнад, хIаьта хIанзарча, аргIагIа дийлагIа долча Советски Конституце тIа уж къаьгга гойташи дегIадоагIаши да.

Малхбузехьа дукха дувц бокъонехи кортамукъаленехи. Бакъда, из дaьсса хабар да, хIана аьлча уж бокъонаши уж кортамукъаленаши чакхъяха йиш яц капитализма хьалашка. ХIана алхха Малхбузен Европе ва бе болх боаца ворхI миллион саг. Дуккхьал цу наьха бекъдолчо хьахьокх эгара лоархIамегIа йола сага бокъо, къахьегара бокъо кховчаш ца хулга. Цул совгIа ворхI миллион бола бе болх боацача нахах 40 процент гергтебараш — 25 шерага кхачадза бола кагирхой.

Социализмо хьалашка гIулакх кхыча тайпара да. Вахара хIара дешна кховчашеш да советски граждананшта законагIа доагIар. Советски Союза граждананаш бе болх ца хиларах, ваха торо ца хиларах кхера безаш бац. Укхаза уж дешаш дукха хьалха чакхдаьхад цкъа кхы юха а доагIаргдоацаш.

Кердача Конституце хьахьокх Советски Союзе сага бокъонаш мел шера а. Къахьега, деша, салаIа хинна Iац уж бокъонаш, бокъонаш и шин унахцIено лорае, чуIе фусамаш хилг, культурана карагIдаьнарех пайда эца, вешта аьлча капиталистически мехкашка къахьегамхоийта хургда яхаш мел дувцечоан бокъонцахьа доацаш мел долчоаш.

Масала, тхоцига — Австре вах чубоха цIеноаш — эшачоа ялъерхIа а доаша. ДукхагIа ахча долчо эца товар. Из иштта доагIаш да дешара а. Австрийски студентех алкха цхьайттa процент мара къахьегамхой бераш дац, бисараш — хьалдарий бераш.

Лоаша аьлча сага бокъонех лаьца дувцар лард йолаш дац нагахьа санна уж вахаре чакхдоахаш деце.

Вала бокъо хилар, хетаргахьа, сага эгара хьалхара а лоархIаме а хIама да. Бакъда, вай хана из хилариа дергхоеца хIема лерийш, из дувзаденна дa машара а тIема а хана цахаш хиларца. Советски кердача Конституце проекта тIа ба лаьрхIа цу дешa зе тайбаь корта.

Бокъьалдар аьлча, из кхыча хIамаица инйсле йиш йолаш дац — сона, масала, дуьхьаллаяту из, — пачхьалкхено ший Керттерча Закона тIа машар чIоагIбара шийна могар дергда яхаш торжествени дош далар. Цунца гу сона В. И. Ленина политика дешш дIахохьош хилар. Къоанча Советски Iаьдала хьалхарча декретех цаI ма-хиннадий, хоаш ма-хиллара, цIи хеза машарах дола Декрет. Из машара хIамаш Советски Союзо хьалийцар 1917 шера, цу хана деиз цахаддаш цунна теша а я. Хоза а хеташ белгалдаккха мегарга СССР Конституце тIа моастагIалла, товзала пропаганда е бокъо ца лулга, халкъашта юкъе машари моттагIалла хилийтара тIахьехар.

Дика хургдар нагахьа санна кхыйола пачхьалкхенаш а цу хьокхама тIехьа оттаре.

Антон ХОФЕР, австрийски профсоюзий объединене аьрдехьарча блока председатель, профсоюзий объединени федеральни правлене член. Вена.

ПИОНЕРИЙ АХКА

ИШТТА САЛОI БЕРАША

Вай республикa хозагIа йолча моттиге Грозненски района Чишки яхача лоамах юрта йистe, хьунагIа ула «Зорька» яха лагерь.

Аьрда оагIорахьа бирса аькха сана уегIаш, дерригата душеца кхераш тIатасса лаьрхIача санна лорхдена, сийа доагIа Аргун яхе дий. Цун ниж чIоагIIбаьб йоачашен доамашка башаш латтача шавой.

Лагере салоIаш да хьуна дахчан хIамаш ечен проммиденноста болхлой бераш. Массехк ди хьалха мара дIайолаен-ваш укхаза кхоалагIа смена. Цхьабакъда мел дайзад, мел сакъийрдал, мел керладар бIаргадайнад дешархошта! Цун оот а яц. ХIаьта лагерах санна дувцилга а дац. дерттIа салаIара укхаза доашш хIама дац. Башха карусель, нек Iомадара йола йоккха, цIена бассейн, ахкана кинотеатр, халхараш довзараш ду площадка, тайп-тайпара спортивни снарядаш, кулг-мерa ловзараш... МассегIа ла уж! Берий салоIаш дикагIа вIаштIехьбаккхара шоашта могар ду воспитателашеи пионервожатеши. Бераша хоае а хеташ цIераш йоах царех дикагIбериш. Уж ба йоккхагIа йола пионервожати, вай университета IV курса студентка Татьяна Михайловна Новикова, Гудермесски педучилища студентки Набова Ольга Александровна, Янинова Наталья Ивановна, Кононюк Ирина Александровна. ХIаьта № 2 йолча школерча пионервожате Резникова Людмилас ше дешаш а ялдаь «Зорька» лагерах наьи даькхая. Бераша хIанз геттара доза а хеташ йоах из.

Сона къайлаь деш пионерски дружина председатела Горскова Иринас аьлар:

— Массехк ди дайнад тхо лагере салоIаш дола. Дукха ха яц из. Цхьабакъда мел дукха кердалар, сакъердаме цар дайзад бераштa. Мел дукха дика гIулакхаш карагIдаьннад царна. Хьалхарча дийнахьа дена сагот де ха яц тха.

Шоай актив хержай бераша. Из актив даим тьалха и масса долча гIулакха. Цо шийна тIехьайоах еррига отред «Пионерски актива школа» аьнна цIи таллай цунах. Цо новкъостал ду пионерски сбораш, экскурсеш, походаш е, спортивни ловзараш, музыкальни сахьаташ чакхдаха. Тха дружина Совет цIаккха хилаш ца хIама доацаш. Дукха ха йоацаш дарбан баьцаш гульеш хилар тха дружина. Бочача бIарa гIик гоаpa барга гулъеш дика къахьийгар массане а. 220 килограмм дарбан баьцаш гулйир оаха йоах Иринас. Цунна 92 килограмм дуккхьал № 4 йолча цхьан отрядо гулйир.

ЧIоагIа сакъердаме боаккхаш чакхдаьлар лагере кхоалагIа смена хьаьллара хетадаь концерт а. Халхараш деш, иллеш доахаш, стихаш ешаш бар пионераш. Къаьстта кова а чулоацам болаш а ер № 1, 4, 5, йолча отрядаша кийчъяь концертни номераш. Цу дийнахьа хилар берий творчества выставка а. Цига доеш дехка суртаж, пластелинах ъь кIамаш, тIехьа тIайоагIача хана хургйолча лагера макет цхьан даьхкар бераш.

ХIара шера доагIа уж бераш шоай лагере салаIа. Масала, цхьазаргIа йоагIа Гажала Налсаева, Горскова Ирина, Кирилова Таня, кхыбараш. ХIара шера цаIаш ба цар воспитателаш а вожатеш а. Цудухьа барттайпа, Iимефа, гIулакхаца ба шоайла. Укхаза салоIаш хул Нальсарера, Сунженски, Ведана, Грозненски районашкара, Дагестанера бераш. Шоаш салаIарах ухх тайпара дувц бераша:

— Со Нальсаре вах, — аьлар Аушев Iалаудина, — Дикa хет сона укхаза, футболах а, баскетболах а, теннисах а ловзa тхо, экскурсешка ух. Укхаза керда новкъостий хилаб са. Тхо даим цхьана хул.

ТIеххьарча кхаь шера вIеиттa карара-кара тела цIе аьнна делаю «Зорькас» республика лагерашта юкъе цаьржача ялое. ХIаьта ухх шера хьаллархча смене лагерашта юкъе хьинача тьажаре а аьттув баьлар пионерий. Цига цар «Вратарь» яхача кинофильмах кисцеировка а оттаяь хьалхара моттиг яьккхар. Иштта хьалхара моттигаш яьхар цар тIехьа тIайоагIача хана хургйолча лагера макет, «Аленушка» яха массоан халхар кийчдарах. Бераша сакъердаме хеташ чакхьяьлар «Ка ма лелаш, йиIигаш» яха конкурс, «Бола, фаьлг, тхо долча!» яха цIей, «Эрсий сувенир» яха ярмарка, дукха кхыбола мероприятеш.

Укх деношка лагера 15 шу дизар дезаир салоIаш болча дешархоша. Лагера кoa цIендаь, юстам баь дIаоттадир, тоаш хара хьаль тайп-тайпара бесаш долa байракхаш, плакаташ, суртаж хьалъэхкар массанаьа.

ХьатIаэттар цар дукха сатийса ха — 15 шу дизара цIейна хетаь торжественни линейка кIайболаьу сахьат. Пионераш цу езача юбилейна даькъала» буьга баьхкар республика дукхача предприятех кулгаххой, бехктокхаме болхлой, берий дай-ноаной, иштта шу хьаьхаучахе салоIаш хиннараш, цу хана лагере болх бeь вожатеш, воспитателаш, из хьаеш хинна гIшшлонхой. Лоалахe уллача «Лоамах фоэ» яхача лагера викалаш а баькхабар лагере хьоалагIа.

Дерригa бераш, укхаза мел гулденнар лагера 15 шу дизара цIейна доькъала вувцаш доаш оал йоккхагIа йолча вожатe Татьяна Михайловна Новиковас. Цо дуьц лагера историех, из хьоаш хиннарех, укхаза эгара хьалха салоIаш хиннача берех. Лагера 15 шу дизара цIей вай сийлахь-боккхача мехкa Советски Iаьдал эгта 60 шу дизар деззергдолча шера чакхдоалаш хилар а белгалду.

Цул тIехьагIа лагерь хьайийллача шера деиз хиннача хувцамех дувцаш къамаьл ду отрядий советий председателаша Зубайраева Мадинас, Бутова Алла, Кириллова Таниc, кхыбараша.

Цунна тIоаххьа къамаьл дир лагерь хьайийллача шера цига салоIаш хиннача Адамова. Цо дийцар эгара хьалха укхаза салоIаш хиннача дешархоех, цу хана деиз лагерь чIоагIа тоаенна дIаоттарах.

Торжественни линейка чакхйоалаш 1987 шера лагере салоIаргдолча берашка тIахьехаш бу дешархоша. Цу тIа шоай сийлен траярцеш дIахо доахача шерашка кхы а дегIаккувлар дех цар 1987 шера лагере 25 шу дизар деззергдолча дешархошара. Из тIахьехам шуша чу а белла дааттагIа боаa.

Цул тIехьагIа шоай концертни программа дIайолаю фусамдаьша. Иллеш доах, халхараш ду, стихаш еш. Нохчий халхара гонна юкъебовл Нальсарера кIаьнкаш, царна тIеххьа Веданерча группо хьалхар ду. Иштта массехк сахьата гонахьара еррига кьу ежаш сакъердаш отт лагере.

Концерта программа чакхъяьлча «Живарий, кIантий!» яха конкурс худ эстрадина майдан тIа. Из ди цIаккха диц лургдоацаш дег чу десса дIа-хьа къаст дешархой.

ХIанз «Дружба» яхача пионерски лагере «Даим хьежалба малх» яхача девизагIа хургйолча фестивальга кийчлуш ба пионераш. Цига хьокха цар кийчъяь циркови номераш. Цул совгIа, цар вIашагIхкхетар хургда хаун болхлошца», «Зарница» яхача тIема хьовсаре доза ловзар чакхдоаккхаргда, туристически походашка ухарба.

С. ШАДИЕВ.

АБИТУРИЕНТ-77

Вай мехка лакхерча дешара заведенешка хIайоллеиной десса дIаоттара хьалкара экзаменаш.

1-ча августе тхо хилар Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университете. Абитуриенташта шийна Iараш укх шера 35-гIа хьайийлакй цу вуза. Тахан цига болх беш я бархI факультет.

Тхо хиннача дийнахьа дагахьара экзаменаш луш бар химикаш, биологаш, романо-германски факультета абитуриенташ. Сочинени язьеш яр гIалгIай группа.

Институте дукха кийчон болх чакхбаьккхаб ца гоален дешархошкара къахьташ хьачуэдара. Цу гIулакха лаьрхIа университете болх беш хилар ВЛКСМ комитето хьайийлла хинна общественни приемни комисси. Цу тайпарча комиссе университете болх бу массехк шу мара дац. Цун балха юкъе дакъа лоацаш бар тIеххьа деношш юкъарча вахаре хинаре дакъа лоацаш бола студенташ.

Иштта университете болх беш хилар бархI бетта лаьрхIа хинна кийчон отделени а. Цига деши хилар вай республикa промышленностера гIоашлоагIара учреждененашкара къахьегаме хьалхалатта болхой, Советски Эскарера гIулакх а даь цIабаьхка кагий нах.

— Укх шера студенташ хала лоараш шн эзар совгIа саг ва, — аьлар университета парткома секретара заместитела Иванов Вениамин Ивановичa. ХIаьта оаха деша хьачуэцаргва дешарах дикагIа кхеташ вола 750 саг. Абитуриенташта экзаменаш дIаялара деррнга хьалеш вIаштIехьдаьхад университете.

Аьттув балба хьа, «Абитуриент-77»!

Р. ВЕРЕЗИНА.

ЦУН СИЙ ДУ

Дукха ба Магобекски райондикачa шоай балха моттига сий лакха лоаттадеш, наьха баркал тIехьдолаш къахьегаш бола нах.

Царех цаI я комсомолка Галаева Мадина. Продавеций говзал Iомаеш Грознера № 26 йола училища чакхъяьнача яьнкчул тIехьагIа дикь шу хьалха ера из СовгIапчарча № 38 йолча кхачаш тика чу болх бе. ЧIоагIа баркал салаш а из хIанз шийна из болх Iомабе новкъостал даьча боккхагIа болча новкъостаьшта Галаева Жовжана, Бокова Мадинайна, иштта кхычарна а.

ХIанз тоьал ха я Мадинас ше къаьстта йолча эIамигача таша чу болх бу, цхьабакъда, цIаккха а хиниадец цунна шийгара даьначa гIалатах хула халахатар. Шийн нахах бIубенна, дег-уйла а цу балха дIаенна, шийга кхы цхьаккха гIулакх товргдацар, аьнна, хеташ я комсомолка Галаева Мадина. Массадола адам санна Сийлахь-йоккха Октябрьски революци яьнна 60 шу дизара сийна шера йоагIа план шоаза кхоачашъеш Дальнен совгIат кийчдеш я из. Дoкхха баркал аха лов сона иштта дика болх беча сай нийсархочоа.

Б. ГОМКОРТИЕВА, студентка.

ФУТБОЛ

Къора болча футболисташта юкъе Российски Федераце хьалхле яккхара дола вIашагIкхетар хилар Грознерча «Динамо» стадионе. Шоайла ловзаш бар Нохч-ГIалгIайчен Ставропольски краерен спортсменаш.

Говзал лакхагIа хилар вай республикерча футболистий. Шоашта цхьаь цаI бурган чу а ца тоэийтаи цар хьаьший на-Iарашка чакхъяьккхар 4 бурган. Вай команде къаьстта дика лайзар ши гол чутеха вола Манев Муса.

Укх деношка цу командашта юкъе цIоллагIа матч хургья. Из чакхъергья Ставрополе.

ХIаьта из ловзар хилале массехк ди хьалха цу стадионе Къилбаседа Кавказа кубок яккхара хетаьчча матче вIашагIкхийттар Грозненски автотранспортни предприятен Ставрополерча «Красный металлист» яхача заводен командаш. Ши шу хьалха Къилбаседа Кавказа кубок яьккха хиннача вай мехкахой цу тIеххьарча вIашагIкхетаре аьттув балаьзар. Хьаьший дикагIа лайзар. Цудухьа счет 2:1 а йолаш уж кот а баьлар.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 август.

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — «Петя а борз а» яха Прокофьева симфонически фаьлг. ДIалокх Центральни телевиденен Еррнгсоюзни радиой йоккхача симфонически оркестро. 10.00 — Приключенчески фильма экран. «Нах дIа-юха лелача коа саг» яха телевизиони дукхха серийки художественни фильм. 2-гIа серя. 11.05 — «Вай биографи. 1969-гIа шу». 14.00 — Документальни фильмай программ. 15.05 — Вайна Iалам довзаргда». 15.30 — Барто творчество. 16.15 — «Изобретатель». 16.45 — Шахматни школа. ЯхлахIа передача. 17.15 — «ДоттагIа а тамашийна Iаьно а кино». Москвера Дунен халкъашта юкъера 10-гIча фестиваля берий фильмай конкурса итогаш. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Дешанхой къахьегама объединений Еррнгсоюзни слет хьеллар. Йоккхача Кремлевски дворецера репортаж. 19.15 — «СССР Конституце проектах йоза беседаш». ШоллагIа передача «СССР общественно-политически а экономически а строй лардаш». Передача дIахьу политически обозревателя Вознесенски. Передачана юкъе дакъа лоацаш ва юридически Iилмай доктор, профессор Кругтогов. 19.55 — Приключенчески фильма экран. «Нах дIа-юха лелача коа саг» яха телевизиони дукхха серийки художественни фильм. 3-гIа серя. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Иллеш доах СССР халкъа артистка Мирошниченкос. Кинара передача. 22.30 — Спортах долча документальни фильмай программа. Ийстеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Сийлахь-йоккхача Октябра 60 шу дизарга. Халкъа гIулакха тIехьара бIухой. Ушаев (нохчий меттала). 18.15 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.35 — Республика кхашка. «Назрановский» совхоз (гIалгIай меттала). 18.45 — Терками тIабехийта опыта «Хьат чуэцалга техникаца Iалаш-дир». Передача дIахьу Нохч-ГIалгIай АССР юртбоахама министра заместитела Сухорукова. 19.05 — Киножурнал. 19.15 — Бокхача наькъ этапаш. «Шера тIехьа шу...» 19.45 — «Тхо Белоруссера да». Документальни фильм.

5 август.

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — «Iуйранара гимнастика» 9.30 — «Сахьакъане концерт». 10.00 — Приключенчески фильма экран. «Нах дIа-юха лелача коа саг» яха телевизиони дукхха серийки художественни фильм. 3-гIа серя. 11.05 — «Дайн бераш» яхача циклацара «КовалевгIар» яха телевизиони документальни фильм. ДIадолададале хьалха къамаьл ду Возвохнова Сурковс. 14.00 — Iилман-популярни фильмай программа. 15.15 — Композитор Дмитрий Шостакович. 15.55 — Берашта дола фильм. «Клюкин Колис лелаьдаь тамашийна хIамаш» яха художественни фильм. 17.00 — Москва а москвичаш а. СССР Конституце проект юкъара дакъа лоацаш ва Социалистически Къахьегама Турпал, ЗИЛ-а слесарь Мичин. 17.30 — «Догамаш». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Мультфильм. 18.40 — 1917-чеи 1977-чеи шерашке СССР-е кепатехча доазол дехьаоча евтори книжкай выставка. Центральни выставочни залера передача. 19.10 — Кирова цIерахча оперaй балетен Ленинградски Пачхьалкхен академически театра «Шопениана» яха спектакль. 19.45 — СССР Конституце проект юкъ. Профтехучилищей дешархойн Менделеева цIерахча московски химико-технологически институтa студентийн къамаьлаш. 20.00 — «Вай биографи. 1960-гIа шу». Интервидени. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Документальни фильмай программа 22.00 — Эстрадни программа. 23.00 — Балтийски флота кубок [illegible] Еррнгсоюзни хахкараш йола репортаж. Ийстеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Берашта дола мультфильм. 18.15 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — Цхьан дезала юкъе. «Металлист» яхача Грозненски завода коллектив йолча (гIалгIай меттала). 18.55 — «Иллеш а дувцараш а сайпача хана». 19.20 — Яхьа экран. Советски район. 19.50 — «Ялатах йола уйлаш» яха документальни фильм.

РАДИО

4 август.

4.00 — Москва. 6.30 — ХьажаIаш чуйна техника товнь кийчъе. Урус-Мартановски районера передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Аиараш. 7.00 — Москва. 7.20—«Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Аиараш. 7.40 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Шехбулатова иллеш (гIалгIай меттала). 8.40 — «Шоана кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 9.15 — «СалаIалн» яха радиовыпуск. 9.45 — Цхьакхьа а юкe тIехьавусаш воацаш. Ваьта минута нах (гIалгIай меттала). 10.00 — Москва. 17.00 — Нохч-ГIалгIайчен спортивни хабар. 17.30 — «Советски Союз социально-политически дегIабара конституционни лардаш» (гIалгIай меттала). 17.45 — Октябра 60 шу дизарга «Шоаной публицист а переводчик а ва», яха беседа (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — Москва.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеш Грозне хувцалуш моркаш а йолаш, йочан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 7—12 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеж фегара температура республике 26—31. Грозне 28—30 градус йовхат йолаш хилеж тарлу.

Кхоана хувцалуш моркаш а йолаш, йочан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеж фегара температура бийсана 14—19, дийнахьа 22—24 градус йовхат йолаш хилеж тарлу.

Метеостанца.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхамехсекретара — 3-34-38; партийни вахарен культурана отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; кехаташ отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный. ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

СФ05208. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5744.